

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

TEATAJA

Nr. 11. IV aastakäik.

1. juunil 1929.

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:		Toimetus:	Kuulutuste hinnad:	
Aastas . . .	kr. 2.50	Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45	1/1 lhk. . .	kr. 40.00
Poolaastas .	” 1.50	Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35	1/2 ” . . .	” 22.00
Välismaale .	” 5.00	Toimetaja kõnetunnid: igal äripäeval	1/4 ” . . .	” 12.00
Poolaastas .	” 3.00	12—2 p. l.		Kaanekülgedel—kokkuleppel

SISU: Kaubalepingud Nõukogude Venega. Maksuaparaadi ümberkorraldamise kava. Mõnd tööstuse ratsionaliseerimisest. Peatolliameti põhjendamata tempelemaksu nõudmise ületunnitöö avaldistele laevade täitmise ja tähendamise juures. Misuguseid kaupu vahetame Soomega. Seisukord meie rahaturul. Kaubandus-tööstuskoda teateid. Kõja peakoosolekult 16 mail 1929. a. Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt. Tolliteateid. Ettevõtete tegevusest. Turgude ülevaade. Välisbörseid. Kaubahindu. Tallinna börsi kursisedel.

Kaubalepingud Nõukogude Venega.

Kas jätkub enamsoodustusklauulist?

Jaan Taklaja.

Kõigist riikide vahelistest majanduskokkuleppeist moodustavad kaubalepingud Nõukogude Venega täiesti iseseisva rühma. Eraldumine on tingitud peamiselt Nõukogude Vene väliskaubanduse monopolist, mille tagajärjel välismaa äri- meestel ja ettevõttele pole võimalik astuda vahetumasse ühendusse Vene sisemaa firmadega sel lihtsal põhjusel, et seal kõik ärioperatsioonid teiste riikidega sünnivad väliskaubanduse komissariaadi kaudu.

Seepärast ei avalda ka Nõukogude Venega enamsoodustuse alusel sõlmitud kaubalepingud kunagi säärast kaubandusliku läbikäimise tõusu tendentsi lepinguosalise maaga nagu see sünnib tavaliselt vabamajandusega riikide vahel peale seda, kui lepingu põhjal saadud üldisi kergendusi ja hõlbustusi.

Aga kui teinekord siiski pärast enamsoodustuse põhimõttel sõlmitud lepingu järele lepinguosalise maa ja Nõukogude Vene vahel on märgata majandusliku läbikäimise elustumist, siis on see enamalt jaolt olnud ajutine ja üürrike ning pole olenenud mitte niivõrra lepingust endast kui just

väliskaubanduse komissariaadi heast tahtmisest ja selle poliitilistest kaalutlustest.

Enamsoodustuse alusel sõlmitud kaubalepingute põhjal on olnud alati suurem kasusaaja Nõukogude Vene kui vastaspool. Kõnelemata poliitilise prestiiži tõusust on Nõukogude Vene seliste lepingute järele saanud vastavas maas oma riiklikule väliskaubanduse organisatsioonile seesuguse positsiooni ja vabaduse, mida Moskvas ainult tahetigi. Sama täielikku rahuldustunnet võime märgata nüüdki Vene lehtedes enamsoodustuse alusel allakirjutatud Eesti-Vene kaubalepingu puhul.

Suurem osa enamsoodustusel põhjenevaid kaubalepinguid on omal ajal sõlmitud lootuses, et venelased varem või hiljem loobuvad väliskaubanduse monopolist. Kuna aga see ootus pole läinud täide ja Moskva oma riiklikust väliskaubanduse monopolist kaljukindlalt peab kinni, siis sellele vastavalt tuleb muuta ka Venega sõlmitavate kaubalepingute seniseid aluseid. Harilik enamsoodustuse lähtekoht ei vasta kaugeltki vabamajandusega riikide huvidele. Seni praktiseeri-

tud süsteem osutub kasulikuks vaid ühele poolele, s. o. Nõukogude Venele, mida näidanud tänaseni selgesti senised kogemused.

Majanduskokkulepete sõlmimisel vabamajandusega riigel Nõukogude Venega tuleb pidada silmas kõigepealt asjaolu, et kaubalepingud esimesega ei saa olla ainult harilikud riiklikud lepingud, vaid nad peavad osutama ühtlasi ka lepinguiks Vene riikliku väliskaubanduse komisariaadiga, kes esineb riigi arvel nii importöörina kui eksportöörina.

Sellest seisukohast välja minnes tulevad seni sõlmitud harilikud enamsoodustuse kaubalepingud Nõukogude Venega lugeda ebaõnnestunuiks. Nad oleksid pidanud olema mitte paljalt riiklikud lepingud, vaid ühtlasi ka ostu-müügikontraktid, mida tingib ja otse dikteerib vabamajandusega maile Nõukogude Venes valitsev majanduslik süsteem.

Kaubalepingute sõlmimise poliitikas on Moskva ajanud seni õige järjekindlat poliitikat. See järjekindlus on seisnud esimeses jones selles, et nad ainult oma riikliku väliskaubanduse aparraadi kaudu tahavad võtta osa maailma kaubandusest ja sellele organisatsioonile kauplevad välja lepinguosalises maas iganes võimalikke soodustusi. Et venelased ses suhtes on olnud õige aktiivsed, näitab asjaolu, et suurem osa kaubalepinguist on sõlmitud peaaegu alati Moskva algatusel.

Kaubandusesinduste tunnustamine riikliku aparraadina välisriikide poolt oli Nõukogude Venele de jure kõrval juba algusest saadik tähtsaks välispoliitiliseks küsimuseks.

Vene majanduskokkulepete esimene ajajärk, s. o. kuni 1924. a., on karakteriline provisoorsete majanduslepingute poolest, mis suuremalt jaolt ei moodustagi iseseisvaid kokkuleppeid, vaid peamiselt üksikuid osi või lisasid sõlmitud rahu-lepinguis.

Sellise kuju omavad lepingud Eestiga (2. veebruaril 1920), Leeduga (12. juulil 1920), Lätiaga (11. augustil 1920) ja Soomega (14. septembril 1920). Esimese iseseisva kaubanduskokkuleppe sõlmis Nõukogude Vene Inglismaaga 16. märtsil 1921. a. enamsoodustuse alusel, kuhu oli aga siiski võetud sisse punkt, mis ennesõja-aegsete ja maailmasõja ajal tekkinud nõudmiste reguleerimiseks nõuab uut erikokkulepet. Teised tolle ajajärgu Nõukogude Vene kaubalepingud, nagu Poolaga (18. märtsil 1921), Norraga (2. nov. 1921), Mongooliaga (5. nov. 1921), Austriaga (7. detsembril 1921), Tšehhoslovakkiaga (5. juulil 1922) ja Daaniga (23. aprillil 1923), on sõlmitud kõik enamsoodustuse alusel.

Samasugust ilmet kannab ka esialgne ja ajuline majanduskokkulepe Nõukogude Vene ja Saksamaa vahel (6. mail 1921). Kuid palju selgemalt kriipsutab enamsoodustuse põhimõtet alla veel Rapallo leping, mis sõlmiti Saksamaaga 16. aprillil 1922. a.

1924. a. alates algab Nõukogude Vene kaubalepingutes n. n. „normaalsete kaubalepingute“ ajajärk, millede põhjal Moskva valitsus katsus astuda majanduslikku läbikäimisse teiste riikidega Euroopas tuntud lepingute skeemi järele. Sest ajajärgust on pärit kaubaleping Itaaliaga, sõlmitud 23. märtsil 1924. a., ja uus kaubaleping Saksamaaga, sõlmitud 12. oktoobril 1925. a. Itaaliaga sõlmitud leping väärib erilist tähelepanu veel selle poolest, et selle lepingu põhjal tunnustati teise riigi poolt esmakordselt Vene väliskaubanduslikku monopoli ametlikult. Samal perioodil sõlmis Nõukogude Vene veel iseseisvad kaubalepingud Soomega (18. juulil 1924), Mongooliaga (3. oktoobril 1924) ja Hiinaga (31. mail 1924).

Kui juba esimeste provisoorsete kaubalepingute sõlmimise juures Nõukogude Venega tekkis küsimus, kas enamsoodustuse lepingute kaudu saavutatakse küllaldaselt rahuldavaid tulemusi, siis suurenes see kahtlus õige tunduvalt järgmisel ajajärgul.

Vene-Saksa kaubalepingute sõlmimise puhul kerkis päevakorrale ostu-müügikontraktide probleem, kuid sellele vaidlesid kõvasti vastu venelased. Seda väga arusaadaval põhjusel, sest kui olakse seotud kindlakajulise ostu-müügilepinguga, siis loomulikult pole Nõukogude Vene väliskaubanduse komisariaadil enam nii palju „ümberrienteerumise“ võimalusi kui enamsoodustuse lepingu põhjal. Sakslaste pealesurumisel võeti 12. okt. 1925. a. Nõukogude Venega sõlmitud kaubalepingusse siiski paragraaf, milles kõneldakse üldjoontes võimalikust ja soovitatavast kaubavahtuse ühetaolisusest, mis tähendab seda, et mõlema maa kaubabilansid oleksid vähemalt tasakaalus.

Mainitud paragraaf näitab, et sakslastel oli juba siis enam-vähem selge, et kõige soodsam ja rahvamajandusele kasulikum ning vastuvõtavam on peale riikliku lepingu teha veel kokkulepet ostude ja müükide suhtes.

Esmakordselt oli Nõukogude Vene valmis sõlmima kaubalepingut ühes ostu-müügikontraktiga alles 1927. a. Ja seda mitte niivõrra vabatahtlikult kui just tollekordse Inglise-Vene konfliktist tingitud olukorra tõttu.

Mäletatavasti oli 1927. a. Moskva valitsus sunnitud lõpetama Inglismaal oma kaubandusli-

kud ettevõtted ning uueks väljapääsu aknaks Euroopasse valis siis Nõukogude Vene Riia. 2. juunil 1927. a. sõlmitud Läti-Vene kaubaleping osutub ühtlasi ka ostu-müügilepinguks. Säärase lepingu sõlmis Moskva valitsus 1. okt. 1927. a. ka Persiaga. Mõlemas lepinguis on venelased vastaspoolele annud erisoodustusi, mis tol korral olid suurelt osalt tingitud muidugi veel valitsevast poliitilisest situatsioonist.

Viimase aja tendents Venega lepingute sõlmimisel näitab kindlasti sinna poole, et peale enamsoodustuse klausli tuleb tingimata võtta lepingusse ka midagi konkreetsemat, mis annab sõlmitud lepingule tõelise sisu ja väärtuse. Esimeses järjekorras pannakse erilist rõhku just ostu-müügikontraktidele.

Vaatamata sellele, et Venemaa on rikas loo-

dusvaradest ja seal tehakse suuri jõupingutusi oma tööstuse arendamiseks ja elustamiseks, ei saa seda suurt majandusüksust siiski eraldada maailmamajandusest. Nõukogude Venemaa kuulub sellegi pärast, et seal valitsemas küll vabamajandusele risti vastu käiv väliskaubanduse korraldus, maailmamajanduse süsteemi. Et ta ses süsteemis on tänini etendanud õige väikest ja tähtsusetat osa, siis on see olnud tingitud sellest, et muutunud olukorras pole leitud veel paremaid läbikäimise mooduseid. Nende läbikäimismooduste selgitamine peab nüüdsest peale, kus enamsoodustusklausel ei tarvitse alati rahuldada vastaspoole huve, Nõukogude Venega sõlmitavais kaubalepinguis omama tähtsaima ja eriliselt tähelepanu vääriava koha.

Maksuaparaadi ümberkorraldamise kava.

Meie maksuaparaadi tegevuse kohta on palju nurinat kuulda, eriti just maksjate seas, kes puutuvad kokku maksustamisasutistega. On sõna võetud ajakirjanduses, esinetud märgukirjadega, kõneldud riigikogu komisjonides, kuid mingisuguseid reaalseid samme ei ole sel alal tehtud. Nüüd on aga riigikontrolör esinenud vabariigi valitsusele konkreetse kavaga maksuaparaat korraldada ümber. Mis on siis öieti meie maksuaparaat? Maksuaparaadi moodustavad kõik meie riigi asutised, kes määravad makse ja neid nõuavad sisse. Niisuguseid asutisi on meil ülirohkesti. Otsekoheste maksude alal tegutsevad — otsekoheste maksude peavalitsus ühes alluvate asutistega: kinnisvarade maksuamet, isearalise tulu- ja ärimaksu komitee ja 24 maksuinspektorit.

Kaudsete maksude alal tegutsevad tolliametid ja aktsiisi peavalitsus ühes temale alluvate aktsiisiringkondade valitsustega.

Riigikontrolöri kava puudutab otsekoheste maksude ja aktsiisi peavalitsusi ja neile alluvaid asutisi. Nende asutistega on aga kõige rohkem tegemist töösturitel ja kaupmeeskonnal. Aktsiisimaksud võetakse töösturite kaudu. Maksuinspektorite peaaülesandeks on aga puhaskasumaksu määramine. Puhaskasumaksu ehk teiste sõnadega lisaärimaksu võetakse ainult äridelt. Tulumaksu võetakse küll kõikidelt kodanikkudelt, kuid kõige suuremateks tulumaksu maksjateks osutuvad siiski töösturid ja kaupmehed. Ehkki töösturite ja kaupmeeste tulud moodustavad ainult 16,7% kogu maksualusest

tulust, peavad nemad maksma siiski 30,2% kogu tulumaksu summast.

Seega puudutab riigikontrolöri poolt ettepanud kava eeskätt tööstureid ja kaupmehi, mispärast võtame selle kava lähemale vaatlusele.

Oma esitises vabariigi valitsusele juhib riigikontrolör tähelepanu reale puudustele, mis on tulnud avalikuks meie maksuaparaadis, ja näitab kavast teed nende pahede kõrvaldamiseks. Esiteks ei ole töö otstarbekohaselt ja otatatud otsekoheste maksude peavalitsuse ja maksuinspektorite vahel, mis raskendab asjaajamist ja tekitab liigset kirjavahetust. Praegu määravad tulu- ja puhaskasumaksu ja trahve neil aladel jaoskonna maksukomiteed, maksuinspektorite juhtimisel. Neid makse määratakse suuremalt osalt äranägemise järele, ilma et selleks oleks mingisuguseid konkreetseid andmeid. Vähendatakse makse ja isegi vabastatakse neist vastulauseste läbivaatamisel. Kui aga maksja on kogemata või enne maksu vähendamist maksnud ära suurema summa kui temale lõplikult on määratud, siis algavad alles tema piinarikkad pingutused, kuidas ülemäära makstud raha saada tagasi. Loomulik oleks, et sama asutis, kes makse määranud, teeks ka korralduse ülemäära makstud summa tagasimaksimiseks. Kuid praeguse korra juures seda teha ei saa. Korralduse peab tegema peavalitsus, kellele saadetakse kohtadelt kõik algmaterjalid, kes peab kogu selle paberivirna vaatama läbi, enne kui teeb oma otsuse. See nõuab aga aega kuude viisi ja korralik maksja peab kuude viisi ootama,

kuni kord kätte saab ekslikult rohkem määratud raha. See raha seisab riigikassas protsentideta, kuna ärides valitseb äärmine kapitalide puudus ja vahepeal tuleb raha hankida mujalt makstes kalleid %%. Lihtsam on aga tagasimaksu korraldused teha kohtadel, mis hoiab ära suure kirjavahetuse ja hoiab kokku aega, nii maksjatel kui ka asutistel. Praegu makstaksegi tagasi ülemäära makstud tulumaksu summad kuni 50 kr. jaoskonna tulumaksu komiteede korraldusel. Miks ei või siis ka suuremaid summasid tulumaksu alal ja kõiki summasid teiste maksude alal maksa tagasi samal teel?

Sama lugu on lootusetu maksuvõlgade kustutamiseks. Nagu eelpool tähendasime, määratakse maksud suuremalt osalt kindlate alusteta. Alles kui maksja määratud maksuga rahule ei jää, kaalutakse asja põhjalikumalt vastulausete läbivaatamisel ja vähendatakse või koguni vabastatakse maksja maksust. Hiljem aga selgub, et mõned maksjad on rännanud välja, surnud või neil üldse ei ole mingit varandust ega sissetulekut, mis tehakse kindlaks igasuguste aktide, tunnistajate ülekuulamisega jne. Loomulik, et niisugused maksud peab kustutama asutis, kes nad määranud. Kuid seda võivad nad praegu teha ainult tulumaksu osa alal, kui maksu summa ei tõuse üle 100 kr. Kui tulumaksu summa tõuseb aga üle 100 kr. ja kõigi teiste maksude suhtes summa peale vaatamata, ei ole neil õigust seda teha. Sääraseid kustutusi võib toimida ainult peavalitsus. Kus on siin loogika? Vastulausete läbivaatamisel võib jaoskonna komitee oma äranägemise järele maksja vabastada maksust, aga lootusetu maksuvõlgu tema ei või kustutada?

Juhtub, et osa tööstureid ja kaupmehi ei suuda mõnesugustel põhjustel õigel ajal lunastada äritunnistust, siis seatakse nende kohta maksuinspektorite poolt protokollid, millised saadetakse otsekoheste maksude peavalitsusele põhiärimaksu, s. o. äritunnistuse hinna, ja trahvi määramiseks.

Säärasteks seaduse vastu eksijateks osutuvad tihti metsatöösturid ja igasuguste põllumajanduslikkude saaduste ülesostjad maal, kes asuvad linnadest kaugel ja seetõttu ei suuda õigel ajal lunastada äritunnistusi. Niisugustele isikutele on määratud 1928. a. põhiärimaksu umbes 4500 kr. ja trahvi 5500 kr., kokku ümmarguselt 10.000 krooni, kuna aga lisaärimaksu on jaoskonna komiteed samal ajal määranud umb. 1.700.000 kr. ja trahvi üle 10.000 kr. Arusaamatu, miks võivad jaoskonna komiteed määrata üle 170 miljoni sendi lisaärimaksu, kuna 450

tuhandet põhiärimaksu nemad ei või määrata!

Samuti sünnitab ettevõtetele raskusi järelevalve lõivude ja tasumaksude üle, nagu kapitali %/o maks jne., mis on koondatud Tallinnasse, peavalitsusse, kuhu on tarvis saata aruandeid, pidada täiendavat kirjavahetust jne., kuna ometi kergem oleks ajada asja kohapeal maksuinspektori kaudu. Niisuguseid näiteid võiks tuua veel paljugi, kuid see võtaks asjata palju ruumi.

Teiseks — tööjaotus üksikute maksujaoskondade vahel on äärmiselt ebaühtlane. Nii on ühe maksujaoskonna juhtiv töötajad (maksuinspektor ja abid) kuni 7,4 korda ja kantselei töötajad kuni 3,7 korda rohkem koormatud kui teise. Näiteks võime tuua Harjumaa I maksujaoskonna, kus töötavad 1 maksuinspektor ja 4 kantselei töötajadu, ja Tartu linna 2. maksujaoskonna, kus töötavad 1 maksuinspektor, 1 abi ja ka 4 kantselei töötajadu. Esimesel on 7482 tulu- ja puhaskasumaksjat, teisel aga ainult 1000. See näitab, kuidas riigiasutises ilmaaegu töötajadu raisatakse ja kuidas ebaotsustarbekohaselt on määratud kindlaks ametnikkude koosseisud.

Tarvis on viia läbi otstarbekohasem tööjaotus ametnikkude vahel, mis võimaldaks rohkem töösse süvenemist ja ühes sellega õiglasemat maksustamist ühest küljest ja kaotaks asjata aja raiskamist teisest küljest.

Kolmandaks — maksuinspektorid ja aktsiisiametnikud revideerivad kumbki omaette ühti ja samu ettevõtteid, mis on kulukas riigile ning segav ja tülikas ettevõtjatele.

Iga ettevõtja teab väga hästi, mis tähendab ettevõtete revideerimine. Maksuinspektorid, aktsiisiametnikud, töökaitse komissarid, omavalitsuste esindajad jne. käivad ettevõtteid revideerimas, — üks tuleb, teine läheb. Üks vaatab ettevõtet ühest, teine teisest küljest. Isäranis on see tülitav vähemas ettevõttes, kus töötajad on piiratud ja arvestatud miinimumi, et vähendada ärikulusid. Iga revideerimine kisub aga ettevõtete töötajadu tema otsekoheste ülesannete täitmisele kõrvale. Peab ametnikule andma seletusi jne. Eriti arusaamata on aga, miks teevad üht ja sama tööd maksuinspektorid ja aktsiisiametnikud. Mõlemad vaatavad patente ja uurivad, kas nad ka õieti on lunastatud. Mõlemail tuleb anda ühti ja samu seletusi. Meie ei eita sugugi, et fiskuse kontroll peab ettevõtete üle jääma, kuid milleks seda teostatakse mitme ametkonna ametnikkude poolt? See aina suurendab ärikulusid, vähendab puhaskasu ja ühes

seega riigimakse. Teisest küljest suurendab see asjata riigikassa kulusid ja sunnib riigikassat otsima uusi tuluallikaid ja maksjaid maksudega koormama üle, mis halvab meie äritegevust ja on kahjulik meie majanduslikule elule.

Neljandaks — aktsiisivalve alla kuuluvates ettevõtetes täidetakse rida ülesandeid 1874. a. antud juhtnõõride järele — 2 ametniku poolt korraga. Seda tunnevad väga valusalt meie piirustus-töösturid. Vabriku avamisele sõidavad vähemalt 2 aktsiisiametnikku, kes seavad korda kontroll-aparaadi, mõõdavad vabriku nõusid, revideerivad piirituskeldrit jne. Kõiki neid ametnikke peab tööstur oma kulul toimetama kohale, neile andma korteri, toitma ja oma kulul vabrikust ära sõidutama. Kui aga kahe ametniku asemel sõidakas üks, oleksid töösturi kulud sel alal poole vähemad. Millest aga on tingitud, et ei või sõita üks ametnik? Seda nõuavad 1874. a. väljaantud Vene rahaministri juhtnõõrid. Sel ajal seati sisse piirustusvabrikutes kontrollaparaadid, mis automaatselt registreerisid valmistatud piirituse hulka. Loomulikult registreerisid need aparadid siis õieti, kui nad õieti olid seatud üles või tareeritud. Tareerimine olenes aga ametniku asusest. Ministeriumis tekkis kahtlus, kas ametnikud ei mängi kokku töösturitega altkäemaksu eest. Et see võimalus oleks vähem, määrati selleks 2 ametnikku, sest üht oli raske usaldada. See oli 55 aasta eest Venemaal, kus kontrollaparaadid olid uudiseks ja loomulikult nende võimed tundmata, kus territoorium oli suur, ametnikke palju ja nende tegevuse jälgimine raske ja kus valitses süstemaatne altkäemaksu võtmine. Milleks on aga see tarviline meil, kus kontrollaparaadid on oma võime tõestanud, kus ametnikkude väljavalik kvalitatiivselt on kõrgem, kus nende tegevuse piirkond on väike ja iga nende samm avalikkuse ees. Milleks meil vaja ülearuseid kulusid, mis tõstavad juba niigi kallist piirituse hinda?

Viiendaks — maksuseaduste muudatuste tõttu on maksujaoskondade ja aktsiisiasutiste tegevus suurel määral vähenenud, kuna vastavalt sellele ei ole vähendatud koosseise. Eriti tuleb see avalikuks maksuinspektorite koosseisus.

Kõige suuremat tööd annab maksuinspektoritele tulumaksu määramine. Puhaskasumaksjate arv moodustab umb. 15% tulumaksu maksjatest. 1924. a. muudeti meil tulumaksuseadust. Selle muutmise tagajärjel langes tulumaksu maksjate arv 50% võrra, s. o. 200.000 pealt

100.000 peale. Maksuinspektorite ja nende abide arv on aga vähenenud 1 ametniku, ehk 2,5% võrra. See selgub järgmisest tabelist:

Maksuaasta	Tulumaksu maksjate arv	Maksuinspektorite ja nende abide arv	Maksjate arv ühe juhtiva jõu kohta
1924. a.	206214	40	5155
1925. a.	102715	39	2634

Ka on tunduvalt muutunud lihtsamaks aktsiisiametkonna ülesanded, eriti piirituse ja viina müügi alal. Kuid tegelikult püütakse hoida kinni vanast šabloonist. Nähtavasti on neil raske kohaneda uute oludega.

Kuueandaks — töö väheneks tunduvalt aktsiisi alal, kui muuta mõnede aktsiisimaksude sissenõudmise korda. Aktsiiside võtmise korda mõnede saaduste pealt on meil tunduvalt muudetud, näit. tubakalt, õlilt, likööridelt ja tuletikkudelt, kuna mõnedelt saadustelt on see jäänud muutmata ja aktsiisi võetakse veel endisel Vene eeskujul. Eriti koormav kord on maksev aktsiisivõtmisel paberosikestadelt. Kestatehased on alaliselt aktsiisi valve all. Igal õhtul peale töö lõppu pitseeritakse kõik kestade valmistamise masinad aktsiisiametnikkude poolt kinni ja tööstust võib alustada, kui aktsiisiametnik on masinad oma pitserist vabastanud. Peale selle käib kogu toodang valve alla, et müügile ei satuks panderollimata saadusi. Kuivõrra see kord on koormav tööstusele, on igapähele selge. Tööstus on täiesti ärarippuv aktsiisivalvest. Teiseks tõusevad ka suureks aktsiisivalve kulud. Tihtigi ei suuda tööstur maksetavast aktsiisimaksust katta neid kulusid, mis läheb maksa aktsiisivalve. Aktsiisimaksud on aga tuluallikaks riigile ja fiskuse huvi seisukohalt peaks igalt ettevõttelt saadavast tulust kõigepealt võimalik olema täielikult katta järelevalve teostamise kulusid. Üksikud kestade tehased maksavad aastas aktsiisiamaksu alla 100 krooni, kuna aga aktsiisiametnikud saavad kuus palka vähemalt 90 kr.

Üldiselt määravad kestade tehased aktsiisimaksu umbes 45.000 kr. aastas. See summa on tulnud sisse enam-vähem stabiilselt, nagu 1923.—1928./29. a. a. aruanded näitavad. Samuti stabiilne on igaaastane nõudmine kestade järele. Võiks väga hästi määrata aktsiisimaksu -aasta kohta kindlaks kogusummana, millise töösturid omavahel jagaksid vastavalt toodangule. Sellega jääks ära panderollimine, mis sünnitab liigseid kulusid ja tekitab asjatut tööd aktsiisi järelevalvele. See moodus ei ole uus, vaid seda on

väga rahuldavate tagajärgedega tarvitatud aktiisi võtmisel tulelikkudelt.

Veel teisi puudusi valitseb maksuaparaadis, mis ettevõtjate ringkondi vahetumalt ei puuduta, mistõttu me nende juures ei peatu.

Nende puuduste kõrvaldamiseks tuleb riigikontrolõri kava järele otsekoheste maksude ja aktiisi ametkonnad ühendada. Kahe praeguse peavalitsuse asemele saaksime ühe maksuvalitsuse ja maakondadesse jääksid tegutsema praeguse 25 maksuinspektõri ja 10 aktiisiasutise asemele ainult üks maksuamet igasse maakonnalinnas. Seega väheneks üldse asutiste arv 42 pealt 16 peale. Kuivõrra tähtis on asutiste arvu koondamine igas linnas ühe asutise peale, teavad väga hästi need ettevõtjad, kel ühes linnas on tegemist mitme maksuinspektõriga. Ettevõtted asuvad mitmes maksujaoskonnas. Igahüht maksustab ise maksuinspektõr, kuna ettevõtja ise elab veel

mõnes teises jaoskonnas. Tuleb teha tegemist mitme maksuinspektõriga, kes töötavad iseseisvalt, nii et üks ei tea, mis teeb teine. Igalt poolt on tarvis mitmekordseid õiendusi, et tõendada oma tulusid, sest andmed sagedasti muutuvad vastulausete läbivaatamisel.

Läbikäimine asutistega muutub lihtsamaks ja kergendab paljugi asjaajamist maksjatele. Ametnikkude arv väheneb 464 pealt 329 peale, mis võimaldab riigikassale hoida kokku ligi 25 miljonit senti aastas.

See oleks esimene konkreetne katse tuua parandusi meie maksuaparaadi tegevusse, tuua asutisi lähemale kodanikkudele, kohandada neid rahva nõuete kohaselt ning lihtsustada meie keerulist asjaajamist ja kantsleji korda.

Loodame, et vabariigi valitsus ei mata seda ettepanekut kalevi alla, vaid asub ühes seltskondlike organisatsioonidega, keda see huvitab, tema läbivaatamisele ja kiiremale teostamisele.

Mõnd tööstuse ratsionaliseerimisest.

Mujal maades on ammu teatud tööde läbi viimine painutatud kindlate normide raamidesse ja seetõttu saavutatud teatud tööde valmistuskulude vähendamist. Ka meil on paljudes tööstustes viidud läbi sarnaste standartkaupade valmistamine ja meie teame ka, et n. n. turukaup eritellimise peale tehtud kaupade hinnast on madalam; aga meil on pahad kogemused endistest aegadest, kus turukauba nimetuse all tunti alaväärtuslikke tööstussaadusi ja seepärast meie just nagu kardaksime n. n. turukaupa osta. Aga ometi ostame näiteks saapaid kauplusest, kus nad mitte tellimise peale ei ole valmistatud, vaid üldise turu nõuetele vastavalt tehtud, või, teine näide, ostame tugevat ja vastupidavat mööblit Lutheri magasinist ja saame turukaubaks valmistatud tooli sarnases headuses, nagu seda vähem mööblitööstus ei suuda valmistada. Need paar näidet lasevad meid tunda ära, et igakord standartkaup sugugi ei tarvitse olla alaväärtuslikum erilise tellimise peale tehtud kaubast, vaid hoopis ümberpöörult, — standartkaupade valmistajal on palju suuremad võimalused oma saadusi suuremate headusomadustega valmistada kui see oleks võimalik erilise tellimise peale valmistajal, sest suuremal arvul üht ja sama tööd tegeval ettevõttel on võimalus hoida laos suuremat tagavara vastavaid materjale odavana hinnaga kui juhuslike eritellimise peale töötajal; teiseks on kergem teatud töödele ühelaadiliste võ-

telega valmistatud asjade tegemiseks valmistada ette vastavaid tööjõude kui sel puhul, kus olgugi väike muudatus väljatöötuses. tööliselt nõuab igakordset uuesti sellesse süvenemist.

Meie elame nüüd teissugustes oludes kui aastat 30 tagasi, kus suurel hulgal tööstusaladel valitses suurel määral käsitöö. Mehaniseerimine on endaga toonud kaasa töö kvaliteedi parandamisega ka valmistushinna ja seega ka valmissaaduse hinna alanemise, mida meie tööstuse arenemise juures silmapaari vahele ei tohi jätta. Meie tööjõud peame seepärast ka liigitama kahte järku:

1. Väljaõppinud käsitöeline.
2. Teatud töö peale õppinud tööstuse tööline.

Kui esimese liigi tööjõud ameti selgeksõppimiseks tarvitab 3 kuni 4 aastat, mille järele ta selle töö tegijaks võis saada, siis peaks tema praegusel ajal selleks rohkem aega tarvitama kui varem, sest alad on paisunud laiemaks, nõuded tunduvad tõusnud ja siin võiksime oma alal töötava käsitöelise seada kõrva kunstnikuga, kellele ka tehnikas on tekkinud suur võistleja. Peaaegu igal alal näeme säärast võistlust käsitöö oskuse ja tehnika vahel. Olgu näiteks toodud maalikunst, kus päevapiltnik oleks tõesti võinud tõrjuda välja maalikunstniku, aga ometi pole maalikunst surunud välja, vaid elab edasi, olgugi et ainult vähesed kunstnikud tehnikas kõrval suudavad püsida võistlusvõimelistena.

Ka mõnel muulgi alal on ikkagi jäänud võimalus tehnikaga võistlusse astumiseks isikuile, kes oma käsitööd on suutnud vastaval kõrgusel hoida, näiteks juukse-, rätsepa- ja kingsepatööstus ning paljudes muudes tööstusharudes, kus ikkagi need käsitööalad veel on olemas, kus aga töökuse raskuspunkt on nihkunud teisale, — juuksetöö juures meeldivale soengule, rätsepa- ja kingsepatöö juures elegantsele kujule jne. Nagu hästi tehtud portree eest makstakse mitmekümnekordne hind kunstnikule, võrreldes kõige paremini valmistatud päevapildiga, samuti võib kuulus rätsep- või kingseppmeister nõuda oma töö eest mitmekordset hinda võrreldes vabrikusaadustega.

Muidugi mõista ei suuda iga käsitöeline võistelda meie aja moodsa tehnikaga, seepärast peab juba kutsevaliku juures astuma asjale lähedale teatud ettevaatusega: kas suudab isik valitud tööalal tõusta sarnasele kõrgusele, et ta seda ala valitseks nii, et suudaks alata võistlust moodsa tehnikaga, või on kasulikum anda end tehnika teenistusse ja valmistada ette kitsama eriala peale ja sellel astmel ennast töötada kõrgele.

Edasi vaatleme teise liigi töäjõude, teatud töö peale väljaõppinud tööstustöölise ettevalmistust.

Seda liiki töäjõud tarvitavad ameti äraõppimiseks märksa vähem aega kui eelpool nimetatud liik, ja harilikult on keskmise võimega töäjõu teenistus siin suurem korralikult sisse seatud tööstuses kui keskpärasel käsitöölisel, kellel vast alati tööd ei ole käepärast. Sarnaste töäjõudude ettevalmistamine käsitöölise-meistri juures on suuremalt jaolt puudulik, kui mitte hoopis asjata olnud, sest mehaanilises tööstuses, kus kavakindlalt ainult teatud töid tehakse, võib aga töötada varemalt kindlaksmääratud viisidel, millede kavakindluseta muutmine võib sünnitada ainult segadust. Harilikult peab sarnasesse tööstusesse sattunud tööline lühikest aega saama juhatast selleks, et tutvuda tööstusvõtetega. Need võtted võivad tihtigi olla ühelaadiliste tööstuste juures lahkumisevad.

Kogu töötamise protseduur on lahutatud üksikuteks vähema- või suuremaulatuslikkudeks teheteks, mille läbi suurearvuliste saadusüksuste valmistamine muutub märksa odavamaks. Ka sarnase valmistusviisi juures võib saadustele anda väga meeldiva ilme ja ei tarvitse sel alusel valmistatud kaup sugugi olla vähem väärtuslik kui üksikult valmistatud ese. Siin võiks jällegi näitega seda asjaolu selgitada. Ford oli esimene, kes valmistas autosid sarnasel viisil. Fordi autod olid teiste vabrikusaadustega võrreldes õige

odavad ja hinnati siis ka sisuliselt alamaväärtuslikumaks kui teised, kuid praegu on teised autovabrikud Fordilt õppinud, ja peaaegu kõik autovabrikud on võtnud omaks Fordi valmistusviisi ning valmistavad sarnastel alustel oma autosid. Mõnigi tööstussaadus on säärase valmistusviisi tagajärjel muutunud paremaks kui käitsi valmistamisel. Võtame näiteks taskukella, mille valmistamiseks praegu „uurmaakreid“ enam muuks vaja ei ole kui rattakeste kokkuseadmiseks; rattakesed, tapid, kruvid valmistab automaat suurema täpsusega kui see üksikul käsitöölisel iial oleks võimalik olnud. Sarnaseid näiteid võiks tuua lugemata hulga, see viiks aga asjata kaugemale, seepärast piirdun ettetoodud näidetega ja arvan, et peaks vastuvaadlemata olema selge, et mida enam meie mingit tööd üksikuteks teheteks saame lahutada, seda enam saame tööd töötajale muuta lihtsaks, seda kergemini saab tööline täieneda oma töös, — mille ulatus vähemaulatuslik, mis peale selle nõuab ka vähem närvikulu, et ennast mitte liig sagedasti uue tehte jaoks korraldada ümber, vaid töötada ainult piiratud arvu tööriistadega, tarvitada ainult piiratud arvu üksikuid võtteid.

On palju selle üle kirjutatud, et taylorism inimese teeb automaadiks ja seega pikapeale töötegemine muutub tüütavaks. Asi ei ole aga iseendast sugugi nii traagiline, sest meie tunne õige palju töid, mida aastasadade kestes inimeste poolt ükka ühel ja samal kujul on toimitud ja kus kellelgi pole tulnud meele sellise töö juures nõuda vaheldust.

Nimetan siinkohal ainult telliskivimüüri ladumist, pakkide kandmist, ühesuguste väikeste asjade treimist, sindlilõikamist jne. Tean oma kogemustest, et tööline, kellele ühelaadilise töö vahele anti ette mingit teist tööd, sarnase korraldusega sugugi ei olnud rahul, vaid meelsamini soovis teha oma harjunud liigutusi, oma harjunud tööd.

Töötajatele on varemil aegadel tõesti sagedasti tehtud liiga seega, et kui keegi ennast teatud tööle oli rakendanud nii, et näiteks teatud tükitööga, kauemat aega sellise töö juures olles, kahekordselt või rohkemgi teenis ja siis tööandja poolt tükitöö hinda alandati. Tean näiteid, kus ühesuguse töö juures olev tööline teenis kuni kolm korda rohkem kui tema kõrval töötav osavaim tööline, kes aga alati soovis vaheldust ja tükitööga päevapalgale veidi lisa suutis töötada, ning enesele ka sarnast tööd ihaldas nagu ta naabril; kui tema soov siis lõppeks leidis täitmist, siis selgus, et ta ei suutnud oma päevapalkagi teenida

välja. Nii siis ei ole sarnane korraldus, kus tööd teatud määral standardiseeritakse, töötegijale sugugi tüütav või kuidagiviisi kahjulik, vaid on kasulik temale kui ka tööandjale. Töö standardiseerimisel on meil aga kahjuks mõningad takistused, ja raske on igas tööstusharus säärast standardiseerimist viia läbi täiel määral. Teatud määral on aga võimalik õige suures arvus tööstustes viia läbi sarnast tööjaotust, et tööline tarvitseb teha piiratud arvu tehteid, ja seeläbi on võimalik saaduste valmistushind viia madalamale ja ühtlasi tõsta ettevõtte ja tööliste majanduslikku tasepinda. Kui tööstuses siiski tööalades teatud mitmekesisus on möödapääsmatu, siis võib säärast tööd teistest hoida lahus. Mitmekesise laadiga töid anda ainult teatud töölistele, kes sarnast mitmekesisust armastavad ja kes sellega on viinud.

Mitte ainult töölistele ei ole tülikas ja asjata ajakulu nõudev sagedane töövahetus, vaid ka igakordne masinate ümbertellimine teeb kulusid, mis on seda suuremad, mida sagedamini meie tööd vahetame. Kujutame endale ette saeveskit, kus saetakse laudu Inglismaa eksportkaubaks ja kus meil nüüd hakatakse nõudma ka laudu millimeetrimõõtudes valmistada. Saeveski on aastate viisi valmistanud laudu tollimõõtudes ja peab seda ka edaspidi välisturu jaoks tegema. Kindlasti sünnitaks kahesugustes mõõtudes nõutud kauba valmistamine segadust, kui ehk ettevõtte ei pea paremaks saagida kas ainult tollides või millimeetrites. Kui nüüd peaks hakkama maksma kord, et siseturul ainult meetrimõõtudes kaup tuleb arvestada, siis teeb üks ettevõtte laudu millimeetrimõõtude alusel, teine aga tollides välisturu jaoks. Kõik ekspordiks valmistatud materjal ei lähe aga siiski välismaale, vaid võib jääda ka kodumaale. Tagajärg oleks see, et kodumaal kaubatarvitajale ettevõttele sünnitab raskesti seniste standardmõõtudeks kujunenud laudade kõrval ka teissuguste mõõtudega materjali tarvitada. Sellest näitest võime näha, et meil on

juba kujunenud välja teatud valmistusnormid puumaterjali saagimisel. Saetakse 1½", 1", 1¼", 1½", 2", 2½", 3" jne. Igasuguseid erimõõdulisi nõudeid võib täita lisakuludeta ainult siis, kui tuleb valmistada suurem arv ühemõõdulist materjali.

Veel silmatorkavam on normeerimise tulu uste ja akende valmistamisel. Miks saame Inglismaale uksi müüa odavamini kui kodumaale, liiatigi, kui eksportkaubaks tarvitame ainult kõige paremat materjali? Just seepärast, et eksportkaupa valmistame sadade ja tuhandate viisi ühesugustes mõõtudes, kuna kodumaale sagedasti 100 tellitud ukse juures tuleb ette 30 või rohkem erimõõtu. Loomulikult on sarnase töö juures võimalu võtta ette mingisugust laiulatuslikku mehhaniseerimist ja töö muutub kalliks. Uste juures on meil juba kujunenud välja ka teatud normid: näiteks on harilikult ühe poolega uks 7' kõrge ja 33" lai, kloseti- ja sahvriuks 6½' kõrge ja 24" lai jne. Igatahes oleks kasulik ja otstarbekohane, kui arhitektid ja ehitusettevõtjad töötaksid välja kindlad normid uste ja akende jaoks, nii et ehitustel tarvitataks ainult kindlates mõõtudes uksi ja aknaid.

Sarnaste normide tarvitusele võtmise tagajärjeks oleks see, et uksi ja aknaid saaks valmistada odavamini, ja teiseks — tööstused neid endal ka alati saaksid hoida laos, nii et ehitusettevõtjal oleks võimalik aegsasti ja õigeks ajaks saada kätte tellitud asju. Nüüd aga arvab iga tellija, et tema aegsasti küllalt on annud ära tellimise, kui ta seda tegi kolm kuud enne tarvitamistähtaega. Kõik tellijad, kes kevadel tellisid, on arvamisel, et nad tellitud asjad saavad kätte sügiseks, kuna aga töösturil just suvekuudeks on raskem leida tööjõudu kui sügisel ja talvel. Normitud kaupu võib ta aga aasta ümber valmistada ühtlase tööliste arvu juures ja valmistatud uksi ja aknaid ei tarvitseks lüüa kokku ülepeakaela. Pealegi on ladustamine kaubale kasulik ja tõstab tema väärtust.

R.

Jüri Parik †.

Ootamatult lahkus meie seast Jüri Parik. Maamulda varises mees täis jõudu ja energiat. Kui uskumatuna ja valusana ei tundugi see meile, ei pääse me mööda paratamatust faktist.

Jüri Parika surmaga ei ole kaotanud üksnes Eesti äriilm ühe suure juhi, organiseerija ja al-

gataja, vaid tema isikus on kadunud Eesti rahval üks huvitavam ja suurejoonelisem kuju.

Jüri Parik sündis Kolga-Jaani kihelkonnas U.-Võidu vallas 16. aprillil 1889. a. Ta õppis Tartus Hugo Treffneri gümnaasiumis, tegi abituriumi Peterburi kadetkorpuses. Pärast astus

Jüri Parik.

ta Tartu ülikooli ja lõpetas 1914. a. õigusteaduse fakulteedi. Üliõpilaspõlves ja mõni aeg peale ülikooli oli Jüri Parik „Postimehe“ toimetuse liige. Ta tegi katseid ka ilukirjanduse alal, kuulus noor-estlaste ringi.

1914—1918. a. tegutses J. Parik Tartus advokaadina, kuna 1918. a. lõpupoole Tallinna elama asudes ta siirdus majanduslikule tegevusele. Ta asutas 1919. a. koos teiste ärimeestega A.-s. „Silva“, mis kümne aasta jooksul on arenenud kõige suuremaks Eesti metsaäriks. J. Parik oli alul ka Eesti Panga juriskonsuldiks, hiljem Eesti Kommertspanga nõukogu esimeheks, A.-s. „Asseri“ juhatuse esimeheks, Kaubandus-tööstuskoja IV sekts. liikmeks ja A.-s. „Eesti tulitikumonopoli“ juhatuse liikmeks. Peale selle oli ta tegev paljudes teistes majanduslikes ja seltskondlikes ettevõtetes ja organisatsioonides. Ta kuulus ka Ajutisse Maanõukokku ja valiti põllumeestekogude nimekirja järele esimesse riigikokku. Oli hulga aastaid Tallinnas Greeka peakonsuliks ja konsulaarkorpuse vanemaks. Tema koostöötamisel sõlmiti Eesti-Greeka kaubaleping.

Kadunu oli võrratu suur töömees, mistõttu ta ka ei saanud võtta aega oma tervise eest hoolitsemiseks. Nõrk süda, mida ta suur kohusetunne ei lubanud vajaliselt ravitseda, kustutas meie seast tööväime mehe parimas eas.

Peatolliameti põhjendamata tempelmaksu nõudmine ületunnitöö avaldistele laevade täitmise ja tühjendamise alal.

Teatavasti esitavad laevamaaklerid iga aasta alul Tallinna peatolliametile kirjalikud palved aasta jooksul laevade peal täitmise ja tühjendamise juures ületunnitööde tegemise kohta. Ühtlasi kohustuvad laevamaaklerid iga üksiku ületunnitöö kohta esitama kirjaliku teadaande. Peatolliamet on viimasel ajal hakanud nõudma, et nii aastased palvekirjad kui ka teadaanded iga üksiku ületunnitöö kohta tempelmaksustataks. See peatolliameti nõudmine ei näi olevat põhjendatud täies ulatuses.

Mis puutub aasta alul esitatavatesse palvekirjadesse, siis ei ole kahtlust selles, et säärased palvekirjad on vastused nendele kuuluvad tempelmaksustamisele tempelmaksu tariifi nr. 1 määruse järele.

Teisiti peaks aga lahendamata küsimus teadaannete kohta, mis laevamaaklerid esitavad iga

üksiku ületunnitöö asjus peatolliametile. Need teadaanded võivad olla kas suusõnalised või kirjalised. Et need teadaanded võivad olla ka suusõnalised, selgub tolliseadustiku § 67 määrusest, mille järele ületunnitööid sadamas võib teha tolliülema loaga kaubakäsitaja sellekohasel palvel.

Asjaolust, et seaduses kirjalise palve esitamist ei nõuta, peab järeldama, et suusõnaline palve on lubatud. Kui aga suusõnaline palve seaduse järele on lubatud, ei ole peatolliametil õigust nõuda kirjalise teadaande esitamist. Kui siiski riigiasutis oma sisemise töö korraldamise huvides või mõnel teisel põhjusel nõuab kirjalise teadaande esitamist, siis langevad säärased kirjalised teadaanded tempelmaksu seaduse tariif nr. 1 p. 1 määruse alla, mille järele kirjavahetus (selle mõiste alla kuuluvad kõik tariifis nr. 1 tähendatud avaldised), mida eraisikud riigiasutiste kor-

ralduste alusel on kohustatud toimima läbikäämises riigiasutistega ning nende ametnikkudega, on tempelmaksust vaba. Et aga käesoleval juhul peatolliamet, nähtavasti oma enda huvides, nõuab kirjalisi teadaandeid, siis on loomulikult ka need

teadaanded tariifi nr. 1 p. 2 järele tempelmaksust vabad.

Loodame, et peatolliamet seda küsimust püüab selgitada ja loobub oma põhjendamatast nõudmisest.

Missuguseid kaupu vahetame Soomega.

a) Sissevedu Soomest.

1927. a. oleme saanud Soomest üldse 2.077.000 krooni ja 1928. a. 2.291.000 krooni väärtuses kaupu, nagu Statistika Keskbüroo andmed näitavad. Osa neist kaupadest, mis Soomest saadud, on niisugused, mida Soome ise väljast on toonud, kuid suurem osa Soomest toodud kaupadest näib olevat Soome päritoluga. Tähele pannes, missugused Soome kaubad Eestis viimastel aastatel püsivalt turgu on leidnud, näeme, et isearanis suurel hulgal oleme saanud Soomest iga aasta paberirühma kuuluvaid kaupu. Kogu meie sisseveos Soomest 1928. a. oli selle rühma kaupu üksi 984.569 krooni väärtuses. 1926. ja 1927. a. sisseveos Soomest seisis sama rühm esikohal väärtuse järele. Üksikud suuremad kaubaliigid selles rühmas on puumass, tselluloos, puupapp, paberossipaber, pergamiin ja pergament, tapeedid, pakkimis- ja mitmesugune muu paber. Teine suurem kaubarühm meie sisseveos Soomest on õlid, vaigud, rasvad ja nende saadused. 1928. a. oli sellesse rühma kuuluvate kaupade sissevedu 276.840 kr. Tähtsamad kaubad selles rühmas olid kummist jalanõud ja lihtne seep. Kummist jalanõude sissevedu Soomest on viimasel ajal iga aastaga kasvanud, kuna seebi sissevedu kõigub 30 tonni ümber aastas. Muu kaup selles rühmas on veel mitmesugused kummist asjad ja küünlad, kuid neid on toodud vähe. — Masinate, nii põllutöö- kui ka muude masinate, ja veoabinõude rühma kuuluvaid kaupu tuleb Soomest ka õige rohkesti. 1928. a. ulatus nende kaupade sissevedu üle 300.000 krooni. Rehepeksumasinad ilma jõumasinata, mitmesugused mootorid, eraldi nimetatud masinad, pumbad ja masinate osad on neis rühmades tähtsamad kaubad, mis Eestis turgu on leidnud. — Järgmine tähtsam rühm on mitmesugused metallkaubad, mille hulgas käsitööriistad, noad ja kahvlid ja hobusenaelad kõige suuremas hulgas väärtuse järele esinevad ja mille järele, nagu suurenev sissevedu tunnistab, nõudmine on suurenenud. — Hoogsat sisseveo suurenemist on märgata kivide, muldade ja nende saaduste rühma kaupade sisseveos Soomest. Tähtsamad kaubad, mis selle rühma kaupadena

meile tulnud, on mitmesugused klaaskaubad ja loomulikud käiad. 1926. a. tuli selle rühma kaupu 196 tonni 96 tuh. krooni väärtuses, 1928. a. aga juba 719 tonni 157 tuh. krooni väärtuses Soomest. — Muudest kaupadest, mis Eesti Soomest suuremal hulgal saanud, on nimetada: soolatud silgud, mille sissevedu näitab vähenemist, margariin, mõnesugused nahad, lõng kalavõrkudeks, puuvillane lõng ja riie ja mitmesugused puutööstuse saadused.

b) Eesti eksport Soome.

Meie oleme eksporteerinud Soome 1926. a. 3421 tuh., 1927. a. 5051 tuh. ja 1928. a. 7910 tuh. Eesti krooni väärtuses kaupu. Need arvud näitavad, et meie väljavedu Soome on viimastel aastatel jõudsalt suurenenud, kuid sellest ei või veel järeldada, et siin on tegemist püsiva nähtusega, sest meie väljaveo suurenemine Soome oli tingitud osalt ehituse hooajast Soomes, kartulituru seisukorrast ja ikaldusaastast.

Soome saadame üldse õige mitmesuguseid kaupu, aga enamasti väikesel hulgal ja ainult üksikud kaubad lähevad üle 100 tuh. krooni väärtuses. Tähtsamad kaubad, mis meie väljavedu Soome iseloomustavad, kuuluvad kuude rühma. 1928. a. väljaveo suuruse järele on need rühmad:

Väljavedu 1000 kr.

1. Toiduained-karjasaadused	2449
2. Kivid, mullad ja nende saadused	1587
3. Kiuained	1064
4. Vili, kartulid	891
5. Elusloomad	725
6. Tekstiiltööstuse saadused	635

Üksikud tähtsamad kaubad neis rühmades olid:

Karjasaaduste rühmas veiseliha, mida 1928. a. 1818 tuh. krooni väärtuses Soome veeti. 1927. a. oli selle kauba väljavedu Soome 52 tuh. ja 1926. a. kõigest 14 tuh. krooni väärtuses. Peale veiseliha on selle rühma kaupadest veel sea- ja lambaliha kokku mõnesaja tuhande marga väärtuses Soome läinud. Vasika- ja linnuliha on õige vähe läinud. Või ja munade vedu Soome oli suurem ja ulatus kokku 171 tuh. margani.

Kivide, muldade ja nende saaduste rühmas seisavad esimeses reas telliskivid ja tsement, mida Soome meilt 1928. a. 1248 tuh. krooni väärtuses on saanud. Muudest selle rühma kaupadest on nimetamisväärt lubi ja kips, mida kokku üle 326 tuh. krooni väärtuses Soome oleme eksporbeerinud.

Kiuainete rühmas esinevad meie väljaveos Soome peaaegselt linad ja takud. 1064 tuh. kroonist, mille väärtuses kiuaineid Soome 1928. a. andsime, olid linad ja takud 1056 tuh. krooni väärtuses.

Teravilja ja jahu saadame Soome vähe. Kartuleid oleme 1928. a. saatnud 9570 tonni ligi 876 tuh. kr. väärtuses. Eelmisel paaril aastal ei olnud kartulite väljavedu Soome palju vähem (ulatus üle 9000 t.), kuid väärtuse järele oli alla 500 tuh. kr. aastas.

Elusloomade väljavedu Soome oli 1926. a. kõigest 10 tuh. krooni. 1928. a. on ta tõusnud 725 kroonile. Suurenemine on tulnud veiste väljaveost. Veiseid üksi eksporbeerisime 717 tuh. krooni väärtuses (5725 veist).

Tekstiiltööstuse saaduste rühmas on meie tähtsam väljaveokaup puuvillane riie, mille eksport Soome 1928. a. 409 tuh. kroonini tõusis. Vähemal hulgal on läinud ka purjeriit, kalevit ja köisi, kuna muude tekstiilkaupade väljavedu Soome on koguni väike.

Mitmesugustest muudest kaupadest, mis meilt Soome on läinud, on nimetada kartulijahu, mida 1926. ja 1927. a. suuremal hulgal Soome läks, aga 1928. a. ainult ligi 10,6 tuh. krooni väärtuses, siis veel värsked sibulad, kalad, mõnesugused nahad, elektritööstuse tarbed, telefoniaparaadid ja vosvoriit.

Seisukord meie rahaturul.

Pinevus meie rahaturul pole veel langenud, kuna nimelt kevadkuudel põllumajandus vajab suuremaid krediite. Tänavu kevadel on see krediidi vajadus olnud eriti suur, kuna ikalduse tagajärjel tagavarad mitmel pool on tarvitatud ära ja seemnete muretsemiseks vajatakse suuremal määral laene. Võttes arvesse seda tungivat vajadust on riik põllumajandusele tulnud vastu ja omalt poolt võimaldanud krediite seemnete muretsemiseks, misjuures need piirkonnad, kus ikaldus kõige enam ennast andis tunda, krediidi saamises arvatakse eesõigustatud seisukorda.

Et kohati puudub ka hea kartuliseeme, siis on valitsus ka siin põllumeestele tulnud appi.

Aprillikuu jooksul olid Eesti Panka koondunud nõudmised üsna suured, — eriti välisvaluuta kohta seemnete sisseveoks. Kuna ka teiste kaupade sissevedu oli elav, langesid Panga kulla- ja välisvaluuta tagavarad 28,5 pealt 26,1 miljonile kroonile. Panga poolt osteti umbes 1,5 miljoni krooni eest riiklikke 5% võlakohustusi, milleks pangal on põhikirja alusel õigus. Rahapoliitika seisukohalt on pank pidanud silmas tarvilit tagasihoidlikkust, ilma et oleks tarvitanud äärmisi abinõusid krediitide piiramise näol. Vabaks saanud summad ei mahutatud kõik laenudesse, nii et laenude kogusumma 31,6 pealt langes 30,0 miljonile kroonile. Seehulgas vähenes vekslite portfell ärivekslite arvel 15,3 pealt 15,0 miljonile

kroonile, kuna teised laenud langesid 16,3 pealt 15,1 miljonile kroonile. Viimaste hulgas oli 11 milj. krooni eest laene valitsuse garantiiga. Need garanteeritud laenud peavad vähehaaval muutuma likviidseteks ja senised kogemused näitavad, et nende tagasimaksimine on üsna rahuldav.

Vastavalt bilansi aktiivpoolel vähenes ka liikvel olev rahamärkide hulk ja nimelt 36,3 pealt 34,7 miljonile kroonile. Samuti vähenesid hoiussummad 19,7 pealt 18,5 milj. kroonile, nende hulgas vähenesid riigi summad Eesti Pangas 14,6 pealt 12,0 miljonile kroonile. See tunduv tagasimine oli tingitud riigiametnikkude vanadustasu väljamaksmisest, mis vastavalt sellekohasele seadusele tuli esmakordsele väljamaksmisele.

Pankade hoiusummad on tõusnud 2,2 pealt 3,7 milj. kroonile, kuna Eesti Pank hiljuti seadis üles teatavad nõudmised pankade bilansside likviidsuse kohta. Eesti Panga kattevarad on 50,9 pealt vähenenud 49,0% peale. On aga oodata, et väljaveohooaja algusega välisvaluuta juurevool Eestisse muutub elavamaks.

Nagu toodud andmetest selgub, ajab Eesti Pank sihikindlat poliitikat, mis on peamiselt juhitud sellele, et hoida ära meie raha väärtuse kõikumist. Meie rahakurss seisab nagu ennegi kindlal alusel ja on loota, et üldine seisukord meie rahaturul peagi oluliselt paraneb.

Kaubandus-tööstuskoja teateid.

Kaubandus-tööstuskoja peakoosolek.

16. mail s. a. pidas Kaubandus-tööstuskoda oma järjekorralist peakoosolekut, mis oli pühendatud peamiselt Koja möödunud aasta aruande läbivaatamisele. Koja liikmeid oli tulnud kokku üsna rohkel arvul üle kogu maa. Koosoleku avas nõukogu esimees hra K. Päts. Koosoleku juhatusse valiti: juhatajaks hra Jüri Parik, abideks — hrad Ferd. Peterson, J. Karu. Sekretärideks valiti hra Aug. Keiserman ja hra E. Zimmermann.

Koja juhatuse esimees hra J. Puhk andis pikemas kõnes ülevaate meie majanduslikust seisukorrast, tuues terve rea arvulisi andmeid meie väliskaubandusest ja võrdlusi eelmiste aastatega.

Meie väliskaubanduse üldläbikäik näitab aastast-aastasse alalist tõusu. Nii oli väliskaubanduse üldläbikäik 1926. a. 831 tuhat tonni 1927. a. 894 tuhat tonni 1928. a. aga ulatus meie väliskaubanduse üldläbikäik ühele miljonile tonnile 258 miljonit krooni väärtuses, mis võrreldes eelmise aastaga näitab 5% tõusu; möödunud 1928. a. aga ulatus meie väliskaubanduse üldläbikäik 258 miljonit krooni väärtuses, mis näitab umbes 22,5% suurenemist võrreldes eelmise aastaga.

Kuigi möödunud aastal, tähendab hra Puhk, meie sissevedu ületas väljaveo 4,3 miljonit krooni võrra (sissevedu 131,4 milj. krooni ja väljavedu 127,1 milj. kr.), ei tarvitse meil siiski veel heita meelt, kuna ju selle suure passiviteedi meie väliskaubanduse bilansis tekitas peamiselt 1928. a. põllumajanduslik ikaldus. Üksnes juba teravilja suurenenud sissevedu, väärtuse järgi 8,5 milj. krooni, ületab meie väliskaubanduse bilansi passiviteedi kahekordselt.

Eelmise aastaga võrreldes on teravilja sissevedu 1928. a. kasvanud — rükis kahekordseks,

nisu ja nisujahu sissevedu tõusnud 15%, muu teravilja sissevedu kolmekordseks.

Kahekordseks on kasvanud ka loomatoidu sissevedu 1928. a. Samuti on 1928. a. suurenenud umbes 30% võrra ka toor- ja poolvalmistainete kui ka valmis- ja poolvalmistisade sissevedu.

Kui seemnete ja loomatoidu sisseveo suurenemise paneme ikalduse arvele ja põllurammu ning põllutööriistade sisseveo suurenemist õigustab põllukultuuri tõus, siis peame ometi tunnistama, et terve rea kaupade sisseveo suurenemist meie väliskaubandusest tuleb seletada kodanikkude suuremate nõuetega elumõnustusel järelle. Nii näiteks on meil 1928. a. tekstiilitööstuse saadusi veetud sisse tervelt 40% rohkem kui 1927. a. Siin peaksime suuremal määral rahulduma kodumaa tööstussaadustega ja vähem taivitama välismaa kaupa.

Mis puutub jõe- ja tööstusmasinate sisseveo suurenemisesse (50%), siis on see igatahes rõõmustav nähe ja osutab uute tööstusettevõtete asutamisele ja seniste ettevõtete varustamisele uute, moodsamate masinatega.

Meie väljaveos võib nimetamisväärset tõusu märgata karjasaaduste alal — (või 15%, munad 50%). Samuti tunduvat tõusu võis 1928. a. märgata metsasaaduste väljaveos ja nimelt 55% (lauad ja plangud). Eriti on meil tõusnud aga paberitööst. tooraine väljavedu võrreldes eelmise aastaga, tervelt 110%. Seevastu on aga paberi väljavedu pisut langenud (5%). Üsna vähenenud on meil aga tsemendi väljavedu, 1927. a. võrreldes tervelt 50%.

Kaubandus-tööstuskoja tegevusest möödunud 1928. a.

Minnes üle Koja tegevuse ülevaatele möödunud aastal tähendab hra Puhk, et põhjalikum aruanne selle kohta ilmub suve jooksul trükkis ja saadetakse kõigile Koja liikmeile kätte, mispärast kõneleja piirdus vaid üksikute tähtsamate momentide ettetoomisega, mis Koja möödunud aasta tegevuses väärivad suuremat tähelepanu. Koda on aasta jooksul vaadanud läbi terve rea seaduseelnõusid ja nende kohta avaldanud arvamisi valitsusele ja riigikogule. Kõneleja annab

lähema ülevaate iga üksiku tähtsama seaduseelnõu käigu kohta, näidates ära, missuguste raskustega siin sageli Kojal tuleb võidelda.

Juriidiliste isikute tulumaksu seaduse eelnõu, mis sai alguse juba 1926. a., arutamiseks on peetud Kojas terve rida komisjonide istungeid; sama seaduseelnõu arutamisest võttis osa Koja sündik hr. M. Pung riigikogu rahaasjanduse alamkomisjonide koosolekuil. Samuti on selle seaduseelnõu arutamisest võtnud

osa Koja sektsioonid ja Koja arvamised eelnõu kohta on tehtud teatavaks riigikogu komisjonile. Ometi ei jõudnud III riigikogu niikaugemale, et seadus võtta vastu ja panna maksma.

Äri maksu seaduse muutmise seadus leidis vastuvõtmist riigikogus 1928. a. maikuus. Koja esindajana võttis osa riigikogu rahaasjanduse komisjonis selle seaduseelnõu arutamises nõunik hra R. Berendsen (üle 20 korra). Selle seaduse elluviimisega on puhas-kasumaks alanenud ümmarguselt 30 protsenti.

Ka tempelmaksu seaduse arutamisel on Koja esindajad paljudest riigikogu komisjoni koosolekutest võtnud osa ja seadus astus jõusse 1. juulil 1928. a. Puuduste kõrvaldamiseks, mis selle seaduse maksmahakkamisel on tulnud ilmsiks, töötab Koda välja seaduse muutmise seaduse eelnõu ja esitab valitsusele.

Kuna meil maksab veel veneaegne krediitseadustik, mis mitmeti vananenud ja puudulik, võttis Koda (eriti I ja II sekts.) üles küsimuse uue ajakohase krediitseadustiku väljatöötamiseks. See töö anti Koja sündiku hr. M. Punga hooleks. Kuna see töö on väga laialdane ja tuleb viia kooskõlla tsiviilseadustiku ümber-töötamisega, pole sellega veel jõutud lõpule.

Dispašiseaduse eelnõu väljatöötamises võtsid osa Koja sündik hr. M. Pung ja nõunik hr. E. Masik. Kohtuministeerium aga ei jõudnud seaduseelnõu läbivaatamisega lõpule enne III riigikogu laialiminekut.

Tsiviilkohtupidamise seaduse § 2083 muutmise seaduse eelnõu, mille algatas Koda ja mis hõlbustab vene rublades kinnisvarade peale ingrosseeritud obligatsioonide kustutamist, leidis III riigikogus vastuvõtmist.

Äri-, ladu- ja kontoriteenijate normaalphkeaja seaduse eelnõu töötas välja ja esitas riigikogule Eesti sotsialistlik tööliste partei ja tema eesmärgiks oli seadusandlikult panna maksma kahetunnilist tööpäeva meie kaubanduslikes ettevõtteis. Koda leidis säärase kitsenduse meie kaubandusele kahjulikuks, mispärast võttis tarvitusele energilised abinõud, et selle seaduse läbiviimist panna seisma. III riigikogu läks laiali enne kui see seaduseelnõu võeti arutusele.

Kaupmeeskond ootab pikisilmi seadust kõlvatu võistluse vastu võitlemiseks. Juba 1927. a. esitas Koda seaduseelnõu kaubandus-tööstusministeeriumile, kes ei ühinenud Koja poolt esitatud eelnõuga ja valmistas oma poolt uue, mille kohta Koda tegi oma parandusettepanekud, kuid tänini pole see eelnõu veel käiku saanud.

Rohkesti tööd Koja organitele on annud haiguskindlustuse seaduse eelnõu. Nagu teada, on haiguskindlustus praegu maksev ainult tööstuslike ettevõtete kohta. Uue seadusega kavatseti aga seda laiendada ka äriteenijate, palgata õpilaste ja isegi majateenijate peale. Koda pole millalgi seisnud sotsiaalolude parandamise vastu, küll leidis aga Koda, et see seaduseelnõu, nagu ta oli esitatud, meie oludele ei vasta, pannes meie majanduslikele ringkonnile peale uue maksukoorma ümmarguselt 200 miljoni senti ulatuses. Selle seaduseelnõu läbiviimise vastu oli Kojal raske võidelda, kuna valitsus ses küsimuses ei tahtnud arvestada Koja aramisega ja Koja esindajail ainult üks kord komisjonis lubati avaldada oma arvamist. Koda palus valitsust, et lubataks ametalade järgi avada erihaigekassasid, kuid sellele oldi vastu. Selles küsimuses käisid Koja delegatsioonid riigivanema ja riigikogu rühmade juures seletusi andmas. Kõigi nende sammude tagajärg oli see, et seaduse arutamine III riigikogus ei jõudnud pleenumi päevakorrani.

Tehnilise hariduse korraldamise küsimuses pooldas Koda Tallinna tehnikumi ühendamist Tartu ülikooliga. Selle kava teostamiseni aga valitsus siiski ei jõudnud ja kõrgema tehnilise hariduse küsimus seisab praegu samas seisukorras, nagu ta oli varemalt.

Käsitöö seaduse eelnõu asjus pooldas Koda, et meie käsitöö korraldamiseks antaks eriseadus. Kuid et „käsitöö seaduse eelnõu“ oli sihitud esijoones sellele, et lõhkuda Kaubandus-tööstuskoda ja viia V sektsioon kavatsitava „Käsitöökoja“ alla, siis ei saanud Koda seda seaduseelnõu pooldada. Pealegi oli seadus seevõrra puudulikult kokku seatud, et selle järgi oli võimatu määrata kindlaks, kes tuleb lugeda käsitööliseks. Koda on alati pooldanud, et käsitöölised saaksid oma Koja, kuid seda ilma, et tuleks lõhkuda praegu olemas olevat Kaubandus-tööstuskoda.

Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse eelnõu esitati riigikogule juba varemalt ja 1928. a. tuli Koja esindajal kaitsta oma seisukohti riigikogu komisjonis. Riigikogu läks laiali ilma, et oleks jõudnud seadust lõplikult võtta vastu.

Põllumajanduslike masinate ja riistade katsejaama seaduse eelnõu, millist nii eelmine kui ka praegune valitsus püüdis läbi viia, võeti Koja vastuseismisel päevakorrast ära. Seega on esialgu kõrvaldatud takistused, missugused oleksid tekkinud selle seaduse elluviimisel kaubandusele.

Meriseaduste ja -määruste alal on läinud aasta jooksul riigikogus võetud vastu ja pandud maksma: 1) merimeeste kodu seadus; 2) merimeeste seadus; 3) rannasadamate arendamise ja selleks krediidi määramise seadus; 4) sisemiste veeteede korraldamise ja selleks krediidi määramise seadus; 5) mõnede laevajuhtide kutseõiguse seadus; 6) kauba- ja abilaevade masinajuhtkonna ja masinameeskonna sõidu seaduse muutmise seadus ja 7) laevasõiduameti likvideerimise seadus.

Tähtsaimaid määrusi, mis aasta jooksul vastu võetud, on:

a) sadamamaksude tariifi muutmine, kus võetud arvesse uus kaubagruppide jaotus sisesõidus, b) laevaõnnetuste puhul kaduma läinud efektide eest tasu maksmise normid; c) määrus krediitide tarvitamise kohta korraliste laevaliine toetuseks; d) määrus laevasõidu laenufondi asutamise, hoidmise, laenu nõutamise ja kasutamise määruste § 11 muutmise kohta ja e) määrus laevapere toidunormide kohta.

Edasi tuleks veel märkida ära Koja tegevust ühenduses tempelmaksu seaduse vastuvõtmisega. Suudeti viia läbi tempelmaksu normide vähendamine merisõidu alal — laeva välis-

maa arvele, merimeeste teenistuslepingute ja kodumaa sõidu konossementide vabastamine tempelmaksust jne. Ka teistel aladel tehti Koja poolt parandusettepanekuid. See seadus astus jõusse 1. juulil 1928. a. Peale tema maksmahakkamist tuli ilmsiks veelgi üksikuid puudusi selles seaduses ja nüüd töötab Koda selles sihis, et need puudused seadusandlikul teel kõrvaldataks.

Lõpetades tähendab kõneleja, et kõik Koja organid ja ametnikud on hoole ning armastusega täitnud nende peale pandud ülesandeid. Eriti rohkesti on korraldatud erikomisjone, mis on viljakalt töötanud ja Koja alalistele organitele tänuväärset olnud abiks paljude lähtsate küsimuste lahendamisel. Äride registreerimine, mis Kojale pani peale suure töö, on viidud nüüd pea-aegu lõpule. Koda võib rahuliku südamega vaadata tagasi aasta jooksul tehtud tööle. On küll terve rida küsimusi, mis pole läinud aasta jooksul veel leidnud lõplikku lahendust, kuid siin ei saa süüdistada Koda, kuna nende küsimuste lahendamine ei olenenud Kojast.

Käesoleva aastaga lõpevad praeguse Koja volitused. Kõneleja avaldab lootust, et töö, mis seni tehtud, kannab head vilja ja et järeltulijail on juba kergem juba rajatud teed sammudes la-

Eesti Kinnitus-Aktsia-Selts „POLARIS“ Tallinnas.

AKTIVA

Lõpu-arve 31. detsembriks 1928. a.

PASSIVA

Kassa	Kr.	3.993.24
Jooksvad arved pankades	„	532.970.23
Väärtpaberid	„	154.449.92
Mööblid ja sissesead	„	5.—
Vekslid	„	52.735.53
Edasikinnitajad, agendid ja t.	„	184.306.26

Kr. 928.460.18

Aktiakapital	Kr.	150.000.—
Tagavarakapital	„	50.000.—
1926. a. kasu ülejääk	„	790.81
Tulekinnitus-preemiatagavara	„	336.730.76
Veokinnitus - preemiatagavara	„	64.848.88
Murdvargus- ja klaasikinnitus-preemiatagavara	„	3.414.65
Tulekinnitus-kahjutagavara	„	18.000.—
Veokinnitus-kahjutagavara	„	18.000.—

Üld-vastutuskapital	„	641.785.10
Edasikinnitajad, agendid ja t.	„	228.717.94
1928. a. puhaskasu	„	57.957.14

Kr. 928.460.18

Juhatus.

hendada küsimusi, mis seadus Kojale peale paneb ja tegelik elu esile toob.

Edasi kannab hra Puhk ette arvilisi andmeid Koja rahalisest aruandest.

Koda on möödunud 1928. a. jooksul kulutanud vähem kui eelarves oli ette nähtud. Aruande järgi on Kojal 1928. a. olnud sissetulekuid Kr. 162.737.94 ja väljaminekuid Kr. 129.655.43,

nii et Koja tegevus 1928. a. lõppis ülejäägiga Kr. 33.082.51. Aruanne võeti vastu peakoosoleku poolt ühel häälel.

Pärast koosoleku lõppu oli Seltskondliku Majas korraldatud kutsutud külalistele ja Koja liikmeile ühine koosviibimine, kus peeti rohkesti vaimustatud kõnesid ja viibiti lõbusas meeolus koos keskööni.

Kaubandus-tööstuskoja

TULUD.

1928. a. üldine tulude ja kulude aruanne.

KULUD.

Ülejääk 1. jaanuari 1928. a. peale:

a) maksudest	128.787.16
b) protest. veksl. nimekirjadest	<u>2.111.64</u> 130.898.80

Sisse tulnud 1928. aastal:

1) 1925. a. maksudest:	257.69
2) 1926. a. maksudest:	
a) põhiärimaksust Kr. 120.40	
b) puhaskasumak-	
sust „	1.938.27
d) kap. kasuprots.	
maks. „	1.646.74
e) laevademaksust „	<u>573.84</u> 4.279.25
3) 1927. a. maksudest:	
a) põhiärimaksust Kr. 386.66	
b) puhaskasumak-	
sust „	31.174.28
d) kap. kasuprots.	
maks. „	7.309.58
e) laevademaksust „	<u>570.83</u> 39.441.35
4) 1928. a. maksudest:	
a) põhiärimaksust Kr. 13.776.29	
b) puhaskasumak-	
sust „	31.321.08
d) kap. kasuprots.	
maks. „	21.408.80
e) laevademaksust „	<u>4.400.50</u> 70.906.67
5) 1929. a. maksudest:	
a) põhiärimaksust	16.562.96
6) Protsentidest jooksv. arvete	
pealt	8.231.32
7) IV järgu kaub. ettevõtete mak-	
sudest	160.— 139.839.24
8) Protest. vekslite nimekirjadest	11.289.70
9) Äride registreerim. maksudest	11.609.— 22.898.70

 Kr. 293.636.74

Kulud 1928. aastal:

Kulude § 1. Palgad	55.191.70
„ § 2. Kantseleikulud	6.076.61
„ § 3. Sõidukulud	9.332.62
„ § 4. Liikuva varanduse	
muretsimine	116.80
Kulude § 5. Raamatute muretsem.	1.703.05
„ § 6. Juriidiline abi	4.850.—
„ § 7. Majapidamine	11.803.79
„ § 8. Ajakirjad:	
a) Kaub.-tööstuskoja Teataja	
puudujääk	8.856.67
Kulude § 9. Loengute korraldam.	1.050.—
„ § 10. Näituste toetamine	750.—
„ § 11. Mitmesugus. toetused	1.000.—
„ § 12. Ametn. ja teenijate	
arstiabi	2.406.78
Kulude § 13. Esinduskulud	2.992.29
„ § 14. Ettenägemata kulud	<u>2.985.43</u> 109.115.74
Protestitud vekslite nimekir-	
jade väljaandmise kulud	11.407.19
Äride registreerimise kulud	9.132.50 20.539.69

Kokku: Kr. 129.655.43

Ülejääk 1. jaanuari 1929. a. peale:

a) maksudest	159.510.66
b) protest. vekslite nimekirja-	
dest	1.994.15
d) registreerimise maksudest	<u>2.476.50</u> 163.981.31

 Kr. 293.636.74

1928. a. kokkuvõte:

Sisse tulnud	Kr. 162.737,94
Välja läinud	„ 129.655,43
	<u>1928. a. ülejääk Kr. 33.082,51</u>

Kaubandus-tööstuskoja

lõppbilanss 31. detsembril 1928. a.

AKTIVA

PASSIVA

Kassa.	
Sularaha kassas	2.394,45
Pangad.	
Eesti Pangas jooksv. arvel	
nr. 2721	247,45
Eesti Panga Tall. osak. j. a.	
nr. 724	6.141,07
Tall. Kred. Pangas jooksv. arv.	
nr. 11769	81.926,18
Tall. Linnapangas tähtajaline	
hoiuseruum	50.000.—
	<u>138.314,18</u>
Deebitorid.	
Saada nimekirja järele	3.287,99
Avansid.	
Saada nimekirja järele	24,82
Kautsjonid.	
Elektrivoolu tarvitamise eest	120.—
Varandused.	
Nimekirja järele	23.069,92
Üleminevad summad.	
Nimekirja järele	27.695,85
	<u>Kr. 194.907,73</u>

Sissetulnud maksude ülejäägid.	
Ülejääk maksudest	161.987,16
Protest. vekslite nimekirjad.	
Netto ülejääk	1.994,15
Kreeditorid	
Maksa nimekirja järele	22,85
Tagasimaksud.	
Nimekirja järele	1.284,84
Varanduste kapital.	
Kapitali varanduses	23.069,92
Üleminevad summad.	
Nimekirja järele	6.548,81

Kr. 194.907,73

Pearaamatupidaja: J. TINN.

Juhatusesimees: J. PUHK.

Liikmed: ED. ROSENWALD,

H. KOLTS,

A. ILVES,

V. KESKER.

Väljavõtte Kaubandus-tööstuskoja revisjonikomisjoni koosoleku protokollist 19. aprillist 1929. a. Kaubandus-tööstuskoja ruumides, Tallinn Lai 45.

Koosolekust võtsid osa: h-rad J. Tannebaum, E. Ewald, G. Brockhausen, A. Ruuben ja K. Kruusimägi.

Seega on koosolek otsusvõimeline Kaubandus-tööstuskoja juhatuskirja § 33 põhjal.

Komisjon vaatas läbi 1928. a. aruanded, võrreldes neid raamatute ja tõendavate dokumentidega, kusjuures leidis raamatud dokumentidega olevat kooskõlas. Kulud on tehtud eelarve piiri-

des. Lõppbilanss 31. detsembri 1928. a. peale on seatud kokku tasakaalus Kr. 194.907,73.

Žurnaali 1928. a. läbikäik ühes algus- ja lõppbilansiga on Kr. 1.501.922,48.

Revisjonikomisjoni esimees

Ilmar Tannebaum.

Liikmed: G. Brockhausen, E. Ewald, K. Kruusimägi, A. Ruuben.

Väljavõtte õige: Max Hurt (direktor).

3. sektsiooni täiskogu koosolek 16. V 29. a.

Koosolekust võtsid osa järgmised sektsiooni liikmed: G. Vatsel, J. Karu, A. Ilves, A. Küng, M. Tärna, M. Reinthal, K. Vihm, E. Evald, F. Küttman, A. Tupits ja J. Martinson.

Päevakorra läbiharutamisel peatuti pikemalt sektsiooni 1928. a. tegevusaruande juures, kuna l. a. rahalise aruande läbivaatamine, mis liikmetele koju kätte oli saadetud, sündis õige kiiresti. Edasi, harutades küsimust Koja poolt ärimaksukomisjonidesse määratud liikmetele istungite puhul sõidukulude tasumise asjas, mida mõnelt poolt on hakatud nõudma, asus sektsiooni täiskogu seisukohale, et Kojal ei tule ärimaksukomisjoni liikmetele maksa ei päeva- ega ka sõidurahasid, küll aga leiti tarvilikuks ärimaksuseaduse muutmiseks ärimaksukomisjoni liikmetele sõidurahade määramine nii, nagu see on nähtud ette seadusega tulumaksukomisjon liikmete tarvis.

Lõppeks avaldati soovi, et Koja juhatuskirja muutmine võetaks käsile lähemal ajal.

Maikuu esimesel poolel on registreeritud järgm. uued firmad:

1. E. Ammon Tallinnas, pudu- ja moekauplus.
2. Lõimkude ja kindatööstus Otto Berber ja Ado Laan, Pärnus.
3. S. Donde ja S. Niimeister Viljandis, likööride, veinide, õlle ja majatarvete kauplus.
4. Tallinna katusepapi tööstus K. Dulder, K. A. Hermann ja Ko., Tallinnas.
5. Stomatol-vabrik S. Fraenkel & Kp., Tallinnas.
6. Pavel Golubev Kasepää v., vürtsikauplus.
7. Joh. Ilves Kilingi-Nõmmel, toiduainetekauplus.
8. Maali Jakobson Tallinnas, toiduainetekauplus.
9. Restoraan Kirstein Harku v., toiduainetekauplus.

10. Liise Linsmann Tallinnas, toiduainetekauplus.

11. Amalie Malkov Tallinnas, leiva-kauplus.

12. Miralda Mets Tallinnas, toiduainetekauplus.

13. Valter Miilen Tallinnas, sega-kauplus.

14. Elisaveta Pärismaa Tallinnas, soolakalakauplus.

15. Johan Riis Tallinnas, toiduainetekauplus.

16. Anna Rosenberg Tallinnas, kujutud asjade ja kübarate kauplus.

17. Mihkel Saks Tallinnas, elektritarvete kauplus.

18. Pruugitud asjade kauplus „Orient“, Anna Soe, Tallinnas.

19. Vilhelm Steinberg Tallinnas, lineerimis- ja raamatuköitmistööstus.

20. Šokolaadi- ja kompvekitööstus Aino A. Tilga, Tallinnas.

21. Hilda Tischler ja Hilda Nicot Tallinnas, lilleäri, täisühing.

22. Osühisus T. Virkhaus & Ko. Tartus, kauplemine Eestis ja välismaal oma ja komisjoni arvel igasuguste põllumajandustarvetega, õlidega, heeringatega ja igasuguste ehitustarvetega; juhatusliikmed: Traugott Virkhaus, Ado Tainik ja Valter Horn.

Maikuu esimesel poolel tegevuse lõpetanud firmad:

1. Rosalie Friedmann Kärü al., võõrastemaja-söögimaja.

2. Artur Feldström Tallinnas, hambaarstiriistade kauplus „Dens“.

3. Mehaaniline võrguvabrik Eugen Strändell Tallinnas.

4. Rauda, terasasjade ja majandustarvete kauplus P. Raja, Tallinnas.

5. Pruugitud asjade kauplus Orient Adolf Zopp Tallinnas.

6. A. Rohusaar Tapal, segakauplus.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt.

Meie masinatööstusest.

Vene turu äralangemisega kannatas eriti meie masinatööstus, kuna välismaa võistlus enast Eesti turul valusasti andis tunda ja kodumaa tehased oma tööstust kodumaa turu jaoks oluliselt pidid korraldama ümber. Tänu ette-

võtjate energiale ei ole see tööstusharu mitte üksnes suutnud ennast hoida alal, vaid on ka tunduvalt arenenud, kuna tehased juba mõni aeg valmistavad oma saadusi ka väljaveoks. Hiljuti täitis üks meie masinavabrikutest suurema tellimise 30 suure mootor-teehöövli valmistamise.

peale kodumaa jaoks, millele järgnes tellimine 6 samasuguse hoövli valmistamiseks Lätist. Ka suur arv rulle on valmistamisel. Olulise tähtsusega on sellele tööstusele majandusministeeriumi seisukoht, et riiklikud tellimised masinate peale läidetakse võimalust mööda kodumaal, samm, mis kokkuhoiu ja tööta oleku vastu võitlemise seisukohalt on õige ja otstarbekohane. Nii valmistatakse loodetavasti raudteele vedurid, mis seni telliti välismaalt, kodumaa tehaste poolt. Ka osa masinaid riigi turbatööstuse laiendamiseks ehitatakse arvatavasti kodumaal. Ildasi võiks veel märkida, et üks meie metallitehaseist, kelle eriala oli juba Vene ajal külmutusseadete ehitamine, ehitab Meemeli tapamaja jaoks suure külmutusseade.

Kaubalaeva mehaanikute kool jääb Tallinna.

Meile teatab haridusministeerium, et kaubalaeva mehaanikute kool jääb alles senisel kujul, s. o. erikoolina Tallinna tehnikumi juures.

Kui tulevikus peaks praegune tehnikum likvideeritama (vähehaaval) ja selle asemele avatama uus tehnikum, siis jääks kaubalaeva mehaanikute kool uue tehnikumi juure, nagu seda näeb ka ette 20. nov. 1928. a. riigikogu poolt vastu võetud seadus (§ 2).

Krediite stipendiumide määramiseks haridusministeeriumil ei ole. Toetust võib üksikutel juhtumitel määrata kutsekoolide õpilaste toetussummadest. Haridus- ja sotsiaalminister (alkkiri).

Värske eluskala nõudmisi välismaalt.

Sageli pööratakse Kaubandus-tööstuskoja poole pärimistega välismaalt, teatada meie kalaeksportööride kohta lähemaid andmeid.

Palume siinkohal kõiki meie kalaeksportööre, kes küsimusest on huvitatud, oma aadressid lühkesti teatada Kaubandus-tööstuskoja II sektsioonile. Toimetus.

VII Eesti näitus-messi eeltööde arenemine.

VII Eesti näitus-mess on teatavasti tänava ainukeseks üldnäituseks Tallinnas. Ühtlasi on see ka viimne näitus vanal platsil. Näitusmess sisaldab 24 osakonda tööstuse, kaubanduse ja põllumajanduse aladelt, kus võivad esineda samuti kodu- kui ka välismaa saadused.

Iseäralduseks tänavusel näitusmessil on, et ühel ajal näitusmessiga korraldatakse puhtko-

dumaa saadustele seitse erinäitust, nimelt IV eksportvõie erinäitus; lihtsa ja praktilise mööbli; nahatööde ja nahkade; kodukäsitöö; laevasõidu; raadio ja sulgloomade erinäitused. Nende korraldamisel aitavad kaasa vastavad komiteed.

Väga huvitavad töötavad saada kodukäsitöö ja laevasõidu erinäitused, kus komiteed väga agaralt on asunud töösse. Muu hulgas tulevad välja Eesti vanemate esisade laevade pildid ja esemed, nende kõrval aga ka viimased suuremad laevad mudelitena, nagu „Suur Tõll“ ja teised. Võistlused auhindade peale on nähtud ette ainult erinäituste osakondades.

Valitsuse poolt on näitust külastavaile välismaalastele antud soodustusi hinnata viisumite ja tagasisõidul 50% hinnaalanduse näol.

Näitus-messi ja Eesti propageerimiseks on juba ilmunud kahes formaadis nägusad plakadid, 3 keeles brošüürid, kus Saksa ja Inglise keeles antakse ülevaade Eestist ja ta majanduslikust arengust. Samuti on ilmutatud 6 brošüüri erinäituste kohta.

Eesti esindajad Rahvasteliidu töökongressil.

Vabariigi valitsuse poolt määrati Eesti esindajaiks Rahvasteliidu töökongressile Genfis: peadirektor hr. Sonin, rkl. hr. Mikkel Martna; tööandjate poolt Kaubandus-tööstuskoja president hr. J. Puhk ja tööliste poolt hr. Must.

Taliviljade seisukord.

Valjud külmad läinud talvel, nagu alul näis, olid mitmel pool taliviljale sünnitanud tunduvalt kahju, kuid soojade ilmadega mai alul paranes taliviljade seisukord tublisti, nii et rukkiorase ja talinisupõldude seisukorda peetakse läbisegi heaks. Ka ristikhein on võrdlemisi hästi suutnud panna vastu külmadele, nii et põllumehed lootusrikkalt vaatavad vastu uuele lõikusele.

Soome:

Puukauba eelmüük tõuseb käesoleval aastal juba 660.000 stand. peale, s. o. ligi 30.000 stand. rohkem kui l. a. samal ajal. Inglismaa on ostnud 230.000 stand., (l. a. — 193.000), Belgia 115.000 (75.000), Hollandi 100.000 (95.000), Prantsusmaa 65.000 (58.000), Saksa 51.000 (92.000), Daani 29.000 (31.000), Hispaania 27.000 (35.000), väljapoole Euroopat 35.000 (45.000). Sakslased on kuni viimase ajani olnud tagasihoidlikud, oodates hindade langemist, kuid lähemal ajal oodatakse suuremate lepingute sõlmimist ka sakslastega.

Vineeritoodang ja nõudmine vineeri-

kauba peale näib aina kasvavat. Käesoleva aasta esimese veerandi vineeritoodangut arvatakse 40% l. a. vastava aja toodangust suuremaks.

Seisukord sisekaubanduses areneb kuust kuusse ikka enam langevas suunas. Kõnelatakse, et puuvillatehaste müük märtsis, mis harilikult on parim sisseostukuu kevadel, olnud õige väike. Suuremate en-gros-äride üldläbimüük oli märtsis k. a. 278 milj. mk. eest, kuna l. a. märtsis samad ärid müüsid läbi kaupu 336 milj. mk. eest. Väärtpaberite börsil oli läbimüük aprillikuus 18,5 milj. mk. eest, l. a. samal ajal 33,2 milj. mk. eest.

Rootsi:

Majanduslik seisukord.

Nüüd, kus suurelvevõtete aastaaruanded üksteise järele on ilmunud, leitakse üldiselt, et kon-

junktuur on väga hea. Tööstuse aktiviteet on suuresti tõusnud, kartus diskonto tõstmise eest on kadunud. Eriti loodetakse, et käesolev aasta mõõdu suuremate töökonfliktideta.

15. aprillist hakkas maksma seni Rootsist tundmata määrus, mille järele küll ainult Inglismaale väljaveetavad munad peab tembeldatama sõnaga „Swedish“ punases värvis ja 2 mm suuruste tähtedega. Määruse vastu eksijaid karistatakse 10—100 kr. trahviga.

Meie veiselihal, kui väljaveo tähtsamal artiklil, ei ole Rootsis praegu minekut, eriti seepärast mitte, et Rootsi lihahinnad on õige madalad, ja ainult viimasel nädalal on märgata tõusu 3 ööri klg. pealt. Rohkesti on toodud Eestist lambaid ja üks meie suurematest lihaeksportööridest arvas, et praegu on võimalik Rootsi turul võistelda lammastega, mitte aga veiselihaga.

Tolliteateid.

Tollikomitee otsusi mõnede kaupade tollimise kohta.

1.

Avaldatakse teadmiseks, et tollikomitee otsustas tunnistada:

I. A. Sisseveotariifis.

Kõrge ahju šlakk „Gasbeton“, mille koosseis: SiO_2 —35,4%, FeO —1,4%, Al_2O_3 —

9,75%, CaO —43,4%, MgO —5,26%, P_2O_5 —0,84%, vävliit arvestatud SO_2 peale — 4,05%, t.-t. § 65 p. 4 alla kuuluvaks kui sömer šlakk. (T.-k. ots. nr. 2654 — 20. IV 29. a.)

Poole sääreni ulatuvad vildist jala nõud, mille tallad ühes kontsadega kummist, t.-t. § 88 p 3 alla kuuluvaks kui kummist jala nõud. (T.-k. otsus nr. 2681 — 27./29. IV 29. a.)

Tallinna Krediit Pank

Osakonnad: Abjas, Antslas, Haapsalus, Hiiu-Keinas, Jõhvis, Narvas, Nõmmel, Tapal, TARTUS, Türil, Viljandis ja Võrus.

Aktiiva.		Äriseis 1. mail 1929. a.	Passiiva.	
Kassa ja arved teistes pankades	Kr. 655.272.52	Aksiikapital	Kr. 1.290.000.—	
Väärtpaberid	320 888.37	Tagavarakapital	345.000.—	
Välisraha ja vekslid välisvaluutas	614.613.38	Amortisatsioonikapital	286.878.26	
Laenuid	16.297.747.42	Ametoikkude abiandmise kapital	73.204.39	
Korrespondendid:		Hoiusummad	11.335.394.65	
„Loro“	Kr. 95.470.53	Korrespondendid:		
„Nostro“	268.233.51	„Loro“	Kr. 144.487.79	
		„Nostro“	657.749.98	
Osakonnad	2.093.869.87	Osakonnad	2 101.686.71	
Garantiid ja akkrediitiivid	6.693 526.59	Aval. kreditorid	6.693.526.59	
Liikumata varandus	1.824 368.04	Rediskont ja laenuid teistes pankades	4.277.991.47	
Makstud %/0 ja komisjon	365.976.29	Saadud %/0 ja komisjon	769 398.26	
Kulud	137.427.47	1928. a. puhaskasu	243 201.94	
Muud aktivad	927.288.57	Muud passivad	1.076.162.52	
		Kr. 30.294.682.56	Kr. 30.294.682.56	

Tartu osakond: Suurturg 11.

JUHATUS.

Kalaõngede juures tarvitatavad raudtraadistkeerised (pöörised, Wirbel) t.-t. § 156 p. 1-a alla kuuluvaks kui raudtraadist teosed eraldi nimetamata. (T.-k. otsus nr. 2722 — 27./29. IV 29. a.)

Raudtraadistlihtsad kalaõnged, muu materjali lisanduseta, t.-t. § 156 p. 1-a alla kuuluvaks kui traadist, teosed eraldi nimetamata, rauast. (T.-k. otsus nr. 2665 — 20. IV 29. a.)

Pruunist paberist, kokkukleebitud külje ja põhjaga, kott (kauba mahutamiseks), firma ja selle asukoha nimetusega, t.-t. § 177 p. 3 alla kuuluvaks kui paberist teos eraldi nimetamata. (T.-k. ots. nr. 2688 — 27./29. IV 29. a.)

Pruunikas-kollasest paberist kirjaümbriku taoline kotike, valmistatud ühe külje ja põhja kokkukleepimise teel, firma ja selle asukoha nimetusega, t.-t. § 177 p. 3 alla kuuluvaks kui paberist teos eraldi nimetamata. (T.-k. otsus nr. 2688 — 27./29. IV 29. a.)

Kirjaümbrikud lihtsast paberist, firma ja selle asukoha nimetusega, t.-t. § 177 p. 4 alla kuuluvaks. (T.-k. otsus nr. 2688 — 27./29. IV 29. a.)

Siidist silmkoetud kindad, mille aavaused kaunistatud juureõmblemise teel umbes 3 sm. laiuse siidist väljaõmblusega, t.-t. § 204 p. 1 + 50% alla kuuluvaks kui siidist kindad kaunistatud juurepandud siidist väljaõmblustega,

võttes arvesse üldist märkust 7 t.-t. § 183 — 209 juures. (T.-k. otsus nr. 2680 — 27./29. IV 29. a.)

Vihmavarju kaepideme siidist põimitud pael, mis kaunistatud juurepandud siidist topsuga, ühes vihmavarjuga, kuid sellest eraldatult sisse toodud, t.-t. § 205 p. 1 + 20% alla kuuluvaks kui siidist põimitud pael ilustatud sama materjaliga. (T.-k. ots. nr. 2697 — 27./29. IV 29. a.)

2.

Avaldatakse teadmiseks, et „Riigi Teatajas“ nr. 28 — 1927. a. avaldatud eitavalt otsustatud arstirohtude nimekirjas leiduv Promonta keemiatehaste preparaat „Promonta“ on rahva tervishoiu korraldamise seaduse § 4 p. 26 põhjal tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse poolt Eestisse sisseveoks lubatud ja seega ülaltähendatud nimekirjast kustutatud.

Alus: Majandusministri ettekirjutis 26. IV 29. a. nr. 850-M.

3.

Avaldatakse teadmiseks, et vastastikusel alusel on legaliseerimisest vabastatud päritolutunnistused, millised Eesti-Briti kaubalepingu alusel esitatakse Eestisse veetavate Austraalia ja Iiri vabariigi kaupade kohta, arvates 1. maist s. a.

Alus: Majandusministri resolutsioon nr. 968-M, 30. IV 1929. a. välisministeeriumi kirjal nr. 23-R 29. IV 1929. a.

Ettevõtete tegevusest.

Tubakavabrik a.-s. „Ka De We“ Tallinnas.

Ringkäik Eesti sigaritehases.

Meie iseseisvuse algusega asusid tubakatööstuse etteotsa eeskätt muulased, kellel oli selleks kasutada suuremaid kapitale ja muid avaramaid võimalusi.

Kuid välismaalaste kõrval asusid tubakatööstuse organiseerimisele ka üksikud energilised eestlased, kes soovisid, et iga tööstus meie kodumaal olgu eestlaste päralt. Üks tähelepandavamaist tegelast sel alal on hr. Reier, a.-s. Ka De We tegelik juhataja ja peaomanik. Hr. Reier asutas esimesed tubakavabrikud Eestis.

Kui praegusel ajal on tubakatööstuse omavaheline võistlus viinud nii kaugele, et kõik suuremad Eesti tubakavabrikud on ühinenud tubakasündikaadiks, siis Reieri poolt moodunud aastal asutatud tubakavabrik „Ka De We“ on ettevõtte, mis töötab väljaspool sündikaati.

Meie lehe kaastöölisel oli juhus lähemalt tutvuda tehase töötamisega.

Vabrikul pole küll kuigi avaraid ruume, kuid asjakohane jaotus ja otstarbekohane korraldus jätab võrdlemisi hea mulje.

Vabrikul on suuremad toortubaka tagavarad tolliäitades.

Peale muude tubaka eelvalmistusmasinate on vabrikul eriline n. n. tolmuimeja, millega imetakse tubakast välja tolmu. See on ainuke sellelaadiline masin Eestis ja tema kaudu võib aastas tubakast imeda välja 6—10 puuda tolmu, mis muidu oleks läinud suitsetajate kätte.

Paberossiosakonnas on kolm paberossikestade masinat ja sama palju toppimismasinaid.

Kestademasinad annavad tunnis 15—35.000 kesta, masinad trükkivad ise kesta peale ka kirjad.

Toppimismasinad annavad 12—25.000 paberossi tunnis. Iga masina juures töötab ainult üks inimene.

Peale selle on vabrikul veel kartonaaži-osakond, kus valmistatakse karpe.

Erilist huvi pakub aga vabriku juures edukalt töötav sigariosakond. „Ka De We“ on ainsam tehase Eestis, kes töötab sel alal.

Sigarivalmistus toimub peamiselt käsitsi.

Sigar kui niisugune seisab koos kahest osast: sisemisest tubakarullist ja kattelhehest.

Kõrgemate sortide juures kombineeritakse tubakarull Brasiilia, Havanna, Kuuba j. t. tubakatest; kattelheheks võetakse aga Kolumbia, Manilla, Jaava või Sumatra j. t. tubakaid.

Odavamate sortide juures tarvitatakse kattelhehtedeks Domingo, Kolumbia, Jaava, värvitud Sumatra ja Saksa tubakaid, kuna sisemiseks täiteks lähevad kattelhehete ärälõiked.

Venemaal tarvitatakse odavate sortide tarvis ka Černigovi tubakaid. Sigarid valmistatakse harilikult käsitsi: alguses keerutatakse tubakarull, mis asetatakse puuvormi, ja teatud seismise järele kaetakse täielikult kattelhelega, mille otsad kleebitakse, siis läheb sigar pressi alla ja kuivamisele.

Sigareid hoitakse kuivas, kuid mitte liig soojas ruumis, teatud seismine tõstab nende headust; kaua neid seista ei või lasta, samuti ka kiirelt kuivatada, sest siis muutuvad nad halvaks. Harilikult läheb sigari valmistamise peale kuus kuud, enne kui neid võib lasta müügile.

Oma välisvormi järele kannavad sigarid harilikult hispaaniakeelseid nimetusi: Imperiales, Regalia, Panatelos, Communes, Trabucos, Conchas, Londres, Entreactos j. t.

Värvi järele: amarillo, colorado claro, colorado maduro, oscuro.

Ingliskeelse tähendusega on: yellow, light brown, superfine brown, fine brown, brown.

Itaalias ja Austrias valmistatakse sigareid rasketest Ameerika tubakatest — „Virgilia“ nimetuse all.

Müügile lastakse sigarid harilikult kastides või paberipakkides (odavamad sordid).

Sigari tarvitamine on iseenesest üks kallimast tubakasaaduste tarvitamise viisidest. Näiteks 500 kg tubaka ümbertöötamisel igasugu tubakasaaduste valmistamiseks läheb vaja kõigest 10 inimese tööpäeva, kuna sigarite valmistusel sama toortubaka kvantumi juures 225—400 inimese tööpäeva.

„Ka De We“ valmistab praegusel ajal kuni 6000 sigarit nädalas. Möödunud aastal on lastud turule 240.000 sigarit.

Töölisi on vabrikul kokku 100 ümber, kuna tööd tehakse kahe vahetusega. Käesoleval ajal ei suuda vabrik enam kõiki tellimisi täita ja seepärast on asunud vabriku tegevuse laiendamisele ja vabriku sisseseadmise suurendamisele. On ülesseadmisel neli uut toppimismasinat, üks moodsam kestavalmistusmasin, mis tunnis teeb kuni 45.000 kesta.

Praegune keskmine paberossitoodang on kuni 500.000 paberossi päevas. Peale suurendamise läbiviimist tõuseb aga toodang kuni 1.200.000 pab. päevas, mis keskmiselt teeb välja 35% turu üldtarvitusest, mis iseendast on väga suur edusamm kui võtta arvesse ettevõtte väikest kapitali, suurt võistlust väliskapitali poolt, üldist maa rasket majanduslikku seisukorda ja ettevõtte lühikest töötamisega.

Omatööstuse tõttu on sigarite sissevedu võrdlemise väike, 1928. aastal veeti sisse sigarette ja sigareid 43 kg 836 kr. väärtuses, 1927. a. 55,5 kg 62.500 mk. eest. —k.

Toiduainete turg.

London.			
Nisu, kaal—496 Ingl. nl.			
Northern Manitoba	£	43/6	
Hard Winter	”	38/3	
Rosario Santa	”	38/	
Jahu, kaal — 280 Ingl. naela.			
Manitoba	”	31/3	
Austraalia	”	30/3	
Kansas	”	31/9	
Odrad, Kanada Nr. 3, kaal — 370 Ingl. naela.	”	29/	
California, kaal — 424 Ingl. naela	”	43/	
Kaerad, kaal — 320 Ingl. naela			
La Plata	”	21/6	
Canada Nr. 2	”	20/4 ¹ / ₂	
25. V. Linad, cif.			
Riga Z. K.	”	79.0.—	—
Pärnu H. D.	£	71.0.—	—
Slanetz U/A Medium	”	84.0.—	—
Bacon, kaal 112 Ingl. n.			
Iiri	sh.	110.—	130.—
Daani	”	102.—	112.—
Kanada	”	100.—	108.—
Hollandi	”	96.—	106.—
Munad, kaal — 120 Ingl. naela			
Inglise	”	12.6.—	15.0
Daani	”	12.0.—	14.9
Või, kaal — 112 Ingl. n.			
Daani	”	166.—	167.—
Uus-Merimaa	”	150.—	168.—
Austraalia	”	146.—	164.—
Argentiina	”	160.—	166.—
23. V. Läti	”	158.—	160.—
” soolatud	”	158.—	160.—
Eesti	”	158.—	160.—
” soolatud	”	158.—	160.—
Siberi	”	156.—	—

Hamburg.		Saksa, 50 kg. eest termiin	£	10 2/4
28. V. Nisu.		American Fine Granulated		
Sisemaa, tonni eest . . . Rmk.	226—228	50 kg. eest	"	—
Manitoba, cif 100 kgr. eest term. fl.	11.75			
Hard Winter II, 100 kgr.		Riis Burmah II, 50 kg. eest	"	14/
eest termiin fl.	10 85			
Ameerika jahu, 100 kgr.		Rasv		
eest termiin \$	6 - 6 1/2	Purelard American, 100 kg.		
Rukis		eest	\$	30 1/2
Sisemaa, tonni eest loco . Rmk.	210 - 213	Steamlard	"	28 3/4
Western II, cif 100 kg. eest loco fl.	9.85			
Kaerad		Või, Berliini en gros		
Sisemaa, tonni eest . . . Rmk.	208—210	hinnad, tsentneri eest . .		
26. V. Odrad, talve		Sisemaa I sort	Mk.	164.—
Sisemaa, tonni eest . . . "	—	" II	"	155.—
Odrad, suve		Välismaa	"	—
Sisemaa, tonni eest . . . "	188.00—210.00	Eesti või	"	175—177
Suhkur		Läli või, punane	"	176—178
C. S. R. Feinkorn, 50 kg.		" must	"	174—
eest, loco £	10/3 3/4	Uus Merimaa	"	—
		Siberi	"	—

Välisbörsid:

	L O N D O N										
	14. V	15. V	16. V	17. V	21. V	22. V	23. V	24. V	25. V	27. V	28. V
Frank . . .	124.16	124.14	124.16	124.15	124.14	124.11	124.10	124.11	124.09	124.06	124.03
Dollar . . .	4.8515	4.8507	4.8504	4.851/16	4.8497	4.8494	4.8487	4.8494	4.8493	4.8494	4.8499
Rootsi kroon	18.16	18.16	18.16 1/8	18.16 1/2	18.15	18.14 7/8	18.14 3/4	18.14	18.14	18.13 7/8	18.13 7/8
Daani kroon	18.20 3/8	18.20 3/8	18.20 7/8	18.20 1/2	18.20 1/4	18.20 3/4	18.20 3/8	18.20 3/4	18.20 3/4	18.20 1/4	18.20 1/8
Norra kroon	18.20 3/8	18.20 1/8	18.20	18.20	18.20	18.20	18.20 1/8	18.20 1/8	18.20	18.20 1/8	18.20
Saksa mark .	20.45 1/8	20.43 1/8	20.42	20.40	20.37	20.36 3/8	20.378	20.36	20.34 7/8	20.35	20.34 9/8
Soome mark	193.00	192.95	193.—	192.75	193.—	192.97	192.97	192.95	192.95	192.95	192.95
Floriin . . .	12.0675	12.0681	12.0682	12.0650	12.0637	12.0625	12.0675	12.0662	12.0631	12.06 1/2	12.0637
Liira . . .	92.67	92.66	92.67	92.65	92.67	92.67	92.68	92.69	92.69	92.68	92.66
Helveetsia fr.	25.19 3/8	25.2575	25.18 7/8	25.18 1/2	25.18 5/8	25.19 1/4	25.19 5/8	25.18 7/8	25.18 7/8	25.18 7/8	25.19
Tshehhosl.kr.	163.90	163.87	163.90	163.7 7/8	163.90	163.81	163.81	163.85	163.71	163.75	163.71
Belgia frank	34.94 3/8	34.94	34.94	34.93 1/2	34.94 1/8	34.93 7/8	34.92 7/8	34.91 5/8	34.91 1/4	34.91 5/8	34.91 1/4
Schillingid .	34.54	34.55	34.55	34.55	34.53	34.53	34.52	34.52	34.53	34.54	34.54
Pengo . . .	27.85	27.85	27.85	27.85	27.84	27.84	27.84	27.84	27.84	27.83	27.83
Latt . . .	25.21	25.21	25.21	25.21	25.21	25.21	25.21	25.21	25.21	25.21	25.21
Litt . . .	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—
Tsherv. . .	9.43	9.43	9.43	9.43	9.43	9.43	9.43	9.43	9.43	9.43	9.42
Eesti kroon .	18.19	18.19	18.18	18.18	18.18	18.18	18.20	18.19	18.19	18.19	18.19
Höbe p/unts	2/1 3/16	2/1 3/16	2/1 3/16	2/1 3/16	2/1 3/8	2/1 1/16	2/1 13/16	2/1 13/16	2/1	2/1 7/8	2/1 5/8
Plaat. p/unts									240/245		
Kuld p/u.											
	B E R L I N										
	14. V	15. V	16. V	17. V	21. V	22. V	23. V	24. V	25. V	27. V	28. V
Naelsterling .	20.454	20.433	20.42	20.40	20.37	20.36	20.368	20.359	20.353	20.353	20.344
Frank . . .	16.47	16.463	16.445	16.435	16.41	16.405	16.41	16.405	16.405	16.40	16.40
Dollar . . .	4.2160	4.2125	4.2105	4.2055	4.2000	4.1985	4.201	4.1985	4.1965	4.1965	4.195
Rootsi kroon	112.61	112.51	112.45	112.33	112.18	112.19	112.24	112.18	112.18	112.20	112.16
Daani kroon	112.37	112.27	112.19	112.06	111.90	111.84	111.89	111.84	111.80	111.82	111.75
Norra kroon	112.39	112.27	112.21	112.07	111.91	111.85	111.91	111.85	111.80	111.80	111.78
Soome mark	10.593	10.588	10.58	10.57	10.557	10.553	10.557	10.552	10.55	10.545	10.541
Floriin . . .	169.49	169.32	169.24	169.07	168.82	168.82	168.80	168.76	168.69	168.66	168.65
Liira . . .	22.09	22.055	22.045	22.015	21.98	21.97	21.98	21.965	21.97	21.955	21.955
Helveetsia fr.	81.185	81.12	81.085	81.99	80.865	80.815	80.83	80.82	80.795	80.78	80.765
Tshehhosl.kr.											
Belgia frank	58.535	58.465	58.45	58.37	58.30	58.29	58.325	58.30	58.29	58.28	58.27

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavaate kaupade nimikirjad ja hinnad (en gros).		Kroonid.	Kroonid.
Jahud: nisu, pehme, Ameerika ja Inglise	100 kg.	43.00—44.70	Heeringad, Matfulls tünn 48.00—54.00
„ sõre, Ameerika ja Inglise	„	43.30—44.—	Heeringad, Schoti Matties „ 51.00—53.00
„J. Puhk ja Pojad“ suurveski	„	18.10—18.70	„ Schoti Matfulls „ 55.00—57.00
Jahu: rukki	„	24.80—26.00	„ Norra „ 25.—
„ pütül	„	35.00—45.00	Liha, sea, I sort 1 kg. 1.10—1.20
„J. Puhk ja Pojad“ suurveski saadused. Hinnad arvatud 50 klg. eest ühes valge puuvillase kotiga.			Liha, looma, I sort „ 0.60—0.85
Pütülijahu:			Õlikoogid, linaseemne 100 kg. 20.75
Rukkipütül patent (à 50 kg.)		29.65	„ päevalille „ 20.75
„ harilik		26.—	„ suhkrupeedi „ 12.60
„Eesti Parem“ saiajahu à 50 kg.		43.50	Jahu, päevalille „ 21.25
„Kaley“		41.—	Segajõutoit I s. „ 19.75
„Taara“		40.—	„ II s. „ 18.00
„Kungla“		37.—	Soja tangud „ 21.—
„Sampo“		35.—	Nisukliid „ 13.20—13.50
Manna		46.—	Puuvillane riie, Bjas meeter 0.59—0.73
Granular		42.—	„ Mitkal „ 0.45—0.53
„ poolsõre		44.50	Lina, Liivi R. Saatejaam 1000 kg. 1098.—1128.50
„ sõre		45.—	„ Petseri „ 1159.—1189.50
A/S. Rotermannih teh.	100 kg.		„ Võru „ 1159.—1189.50
Jahu: rukki	„	18.00—19.00	„ Tartu „ 1098.—1128.50
„ pütül	„	25.00—25.60	Kivistisi, auru, Yorkshire, 2 korda pestud 1000 kg. 26.50—28.00
„ nisu, pehme — sõre	„	35.20—44.80	„ Newcastle „ 26.50—28.00
Peluskid, külvi	„	26.25	„ sepa „ 27.00—28.00
Vikid	„	26.25	Koks, gaasi, Tall. gaasivabrik „ 40.—
Nisu, külvi, suvi „Rubiin“	„	35.—	Põlevkivi, I sort A fr-ko Kohtla j. „ 6.10
Rukis, Saksamaa	„	15.25—16.00	„ I „ B „ 5.50
Kaerad, toidu, Eesti	„	16.50—17.10	„ II „ „ 4.90
„ külvi	„	20.00—21.35	„ III „ „ 2.75
Ristikhein, punane, Šiberi, külvi	„	210.—	„ Fenolaat, netto 100 kg. 9.50
Odrad, toidu	„	18.00—18.30	„ Gudroon, brutto „ 12.25
„ külvi, kahetahuline	„	20.30—21.25	„ Tooresõli, netto „ 9.25
„ neljatahuline	„	26.75	„ „Mootornafta“ „ 10.—
Herned, valged, Vene	„	22.25—26.00	Riigi turbatööstus: „Turvas“ 1000 kg. 12.85
„ Hollandi	„	36.00—38.00	Põlevkivipigi franko j. Kohtla 100 kg. 11.25
Riis, Burma II	„	35.50—36.00	Raud, sordi „ 16.00—18.00
Kartulid, eksport	„	6.75—7.25	„ vits „ 20.00—28.00
Kartulitärklis „Superieur“	„	41.20	„ plekk „ 24.00—28.00
Siirup, kartuli, 420/0	„	48.80	„ plekk, tsingitud „ 35.00—38.00
Glükoos	„	45.70	„ talad „ 16.—
Või, eksport, I sort 1 kg.		2.63—2.68	Teras, Inglise „ 75.—100.—
Margariin, välismaa	„	1.17—1.22	„ Saksa „ 75.—150.—
„ kodumaa	„	1.09—1.15	„ vedru „ 27.50—30.50
Kaseiin, Eesti 100 kg.		74.00—78.00	„ tööriistade „ 73.25—85.40
Juust „Schweitsi“, kodumaa 1 kg.		1.80—1.85	Inglitina „ 550.—
Munad, eksport, I s. (kast 360 tk.) kast		24.30—27.00	Seatina „ 53.40—57.95
Kakao, Hollandi 1 kg.		1.55—1.75	Vaskplekk, punane „ 250.—
„ Inglise	„	1.30—1.45	„ valge „ 230.—
Kohv, Rio, Santos	„	2.65—2.75	Tsinkplekk „ 97.50
„ Kesk-Ameerika sordid	„	3.20—4.25	Masinaõli, Vene „ 27.45—29.30
Tee, laht., Orange Pekoe, Tseilon	„	5.20—5.65	„ Poola „ 24.40—26.25
„ Orange Pekoe, Java	„	4.70—5.30	„ Ameerika „ 29.90—31.70
„ Moning, Hiina	„	2.55—2.80	„ mootori „ 35.40—42.70
Suhkur, peenike, valge, Saksam. 100 kg.		33.00—33.50	„ Poola „ 32.95—34.80
„ Inglise	„	34.00—34.50	„ auto „ 39.65—103.70
„ Tsch.-Slov.	„	34.00—34.50	„ Poola „ 36.60—45.75
„ Vene	„	33.00	Linaseemneõli „ 87.00—90.00
Suhkur, peenike, valge, Poola	„	33.00—33.50	Värnits „ 90.00—95.00
Sool, lahtine, Vene, fr. vagun jaam Irboska ja Narva	„	3.35—3.40	Tsilindriõli, Ameerika 280 ⁰ „ 31.10—36.60
„ Saksa	„	3.75—4.25	„ 3200 „ 45.75—54.90
Heeringad, Yarmouth Matties tünn		44.00—50.00	Nafta, Vene „ 13.10—14.00
			„ Ameerika „ 11.90—13.10
			„ Poola „ 11.90
			Petrooleum, Vene, sisternid ja vaadid „ 17.25—18.50
			„ Am., sistern. ja vaadid „ 17.25—18.50
			Bensiin, Vene „ 36.00—39.00
			„ Ameerika „ 36.00—39.00

Eesti traktorbensiin	100 kg.	16 20—17.10
" bensiin autode jaoks	"	29.00—30.50
Pesusooda, kodumaa	"	10 00—10.50
Seebikivi 72%	"	27.45—30.—
Värvid, nigros, veessulav, välism. 1 kg		5.50
" tsinkvalge, valism.	"	0.89
" tinavalge, "	"	1.04
" ooker, "	"	0.18—0.26
Väetisained, salpeeter Norra kott		18.30
" salpeeter, Tshiili 100 kg.		22.30
" superfosfaat 18—20% 100 kg.		5.95
" thomasjahu 15—16% 100 kg.		5.75
" lubjasalpeeter 15 ^{1/2} %	"	21.35
" leonasalpeeter 26%	"	30.30
" kaalisool 40%	"	10.45
" kainiit 12%	"	4.50
Väävelhapuammoniaak 100 kg. kott		23.30
Lubjalämmastik 100 "		18 30
Vosvoriit, Eesti 25—27% 100 "		4.80
Kusenik 46%	"	53.25
Nitrofoska	"	31.60
Paber, rotatsiooni 100 kg.		24.40
Tsement, Portland, Kunda pütt 170 kg.	tünn	8.90
Kriit, pestud	"	6.50—7.50
Asfalt	"	7.25
Kivitõrv	"	15.—18.—
Puutõrv	"	20.—25.—
Lubi	"	2.65—3.05
Kips, tükides, franko vagun		
" Irboska 1000 kg.		15.25
" jahvatatud "	"	24.40
" krohvimise "	"	36.60—42.70
Telliskivid, I s., Lokska 1000 tk.		57.—62 50
Tulitikud, orig. kast (5000 toosi)		130.—
Nahk, talla, Eesti, 1 kg.		2.70—3.75
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, I sort	"	3.90
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, II sort	"	3.70—3.80

Liverpooli börs. Puuvill.

American Fully Middling Inglise naela (lbs) eest		
27. mail Ingl. pensil (d) loko 10.15, mai 9.96,		
juuli 9.90, okt. 9.81. 28. mail Ingl. pensil (d)		
loko 10.12, mai 9.90, juuli 9.83, okt. 9.79.		

Prahid:

Lina		
Tallinn — Stettiin 1000 kg. sh.		22/—
" — Ghent 1016 kg. "		22/6
" — Dundee " "		32/6
" — Belfast " "		47/6

Takud		
Puumaterjalid	Standard	
Tallinn — London	sh.	40/—
" — Hull	"	42/6
" — Southampton	"	50/—
" — Manchester	"	50/—
" — Grangemouth	"	35/—
" — Belfast	"	52/6
" — Antwerpen	"	37/6
" — Ghent	"	35/—
" — Rotterdam	Hfl.	21/—
" — Amsterdam	"	22/—
" — Dundee	sh.	36/—

Segakaup		
Tallinn — Stettiin 1000 kg. sh.		12—25/—
" — London 1016 kg.		15—40/—
" — Stokholm 1000 kg. Rk		—
" — Stettiin	või tünn sh.	1/6—

Tallinna börsi kursisedel.

		23. V	24. V	25. V	27. V	28. V	29. V
New-York	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	3.74.65	3.74.70	3.74.70	3.74.70	3.74.70	3.74.70
	M.	3.75.65	3.75.70	3.75.70	3.75.70	3.75.70	3.75.70
1 dollar	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	18.17	18.17	18.17	18.17	18.17	18.17
	M.	18.22	18.22	18.22	18.22	18.22	18.22
London 1 naelsterl.	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	89.20	89.15	89.25	89.30	89.30	89.35
	M.	89.80	89.75	89.85	89.90	89.90	89.95
Berliin 100 S. riigim.	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	9.40	9.40	9.40	9.40	9.40	9.40
	M.	9.45	9.45	9.45	9.45	9.45	9.45
Helsingi 100 Soome m.	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	100.10	100.10	100.15	100.15	100.20	100.20
	M.	100.70	100.70	100.75	100.75	100.80	100.80
Stokholm 100 Rootsi kr.	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	99.80	99.80	99.80	99.80	99.85	99.85
	M.	100.40	100.40	100.40	100.40	100.45	100.45
Kopenh. 100 Daani kr.	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	99.75	99.70	99.75	99.75	99.75	99.75
	M.	100.45	100.40	100.45	100.45	100.45	100.45
Oslo 100 Norra kr.	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	14.65	14.65	14.65	14.65	14.65	14.65
	M.	14.90	14.90	14.90	14.90	14.90	14.90
Pariis 100 Prants. fr.	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	150.60	150.55	150.60	150.65	150.60	150.65
	M.	151.40	151.35	151.40	151.45	151.40	151.45
Amsterd. 100 flooriini	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	72.05	72.05	72.05	72.05	72.05	72.05
	M.	72.55	72.55	72.55	72.55	72.55	72.55
Riia 100 latti	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	72.10	72.10	72.15	72.15	72.15	72.15
	M.	72.70	72.70	72.75	72.75	72.75	72.75
Zürich 100 Helv. fr.	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	52.—	52.—	52.05	52.05	52.05	52.05
	M.	52.50	52.50	52.55	52.55	52.55	52.55
Brüssel 100 belgat	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	19.60	19.60	19.60	19.60	19.60	19.60
	M.	20.—	20.—	20.—	20.—	20.—	20.—
Milano 100 liiri	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	11.10	11.10	11.10	11.10	11.10	11.10
	M.	11.30	11.30	11.30	11.30	11.30	11.30
Praha 100 Tsh-sl. kr.	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	52.60	52.65	52.65	52.60	52.60	52.60
	M.	53.20	53.25	53.25	53.20	53.20	53.20
Viin 100 Austr. sh.	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	65.25	65.25	65.25	65.25	65.30	65.30
	M.	65.95	65.95	65.95	65.95	66.—	66.—
Budapest 100 pengot	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	41.60	41.60	41.60	41.60	41.75	41.75
	M.	42.80	42.80	42.80	42.80	42.95	42.95
Varssavi 100 slotti	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	36.95	36.95	36.95	36.95	36.95	36.95
	M.	37.55	37.55	37.55	37.55	37.55	37.55
Kaunas 100 litti	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	192.25	192.25	192.25	192.25	192.50	192.50
	M.	193.75	193.75	193.75	193.75	194.—	194.—
Moskva 100 rubla (tshekk)	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	72.70	72.70	72.70	72.70	72.65	72.65
	M.	73.30	73.30	73.30	73.30	73.25	73.25
Danzig 100 guld-nat	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	—	—	—	—	—	—
	M.	—	—	—	—	—	—